

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงขอเสนอสาระสำคัญ ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนขยายโอกาส
 - 1.1 ความเป็นมาของโรงเรียนขยายโอกาส
 - 1.2 ความหมายของโรงเรียนขยายโอกาส
 - 1.3 ความสำคัญและความจำเป็นของโรงเรียนขยายโอกาส
2. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
 - 2.1 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 2.2 หลักการและเป้าหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 2.3 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 3.2 ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 3.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา
 - 4.1 กิจกรรมแนะแนว
 - 4.2 สภาพการจัดกิจกรรมแนะแนว
 - 4.3 ปัญหาการจัดกิจกรรมแนะแนว
 - 4.4 กิจกรรมนักเรียน
 - 4.5 สภาพการจัดกิจกรรมกิจกรรมนักเรียน
 - 4.6 ปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนขยายโอกาส

1. ความเป็นมาของโรงเรียนขยายโอกาส

แนวความคิดในการดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เริ่มขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีที่ให้ความเห็นชอบของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทยากจน 38 จังหวัด เพื่อแสดงเจตนารมณ์ของรัฐในการยกระดับความรู้ของประชาชนให้สูงขึ้น

ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 6 รัฐบาลได้เริ่มดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันรณรงค์ให้เด็กเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้มากขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติขยายการศึกษา ภาคบังคับออกไปอีก 3 ปี โดยประกาศให้ท้องที่ที่มีความพร้อมเป็นปีๆ ไป และให้โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทดลองเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2534 โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยเหตุผลที่ว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีโรงเรียนอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ และตั้งอยู่ในท้องถิ่นชนบทห่างไกลจะช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสเข้าเรียนได้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539, หน้า 3)

2. ความหมายของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สุทธิเมธ ชัยเพชร (2542, หน้า 7) ได้ให้ความหมายว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ดำเกิง เงินพลับพลา (2545, หน้า 7) ได้ให้ความหมายว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาซึ่งเปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ฤกษ์ชัย พลศรี (2544, หน้า 11) ได้ให้ความหมายว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ดิเรก จันทร์เพ็ญ (2550, หน้า 6) ได้ให้ความหมายว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ธงชัย ไพบุลย์สมบัติ (2540, หน้า 9) ได้ให้ความหมายว่าคือโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

จึงสรุปได้ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาคือโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. ความสำคัญและความจำเป็นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ก่อ สวัสดิพานิชย (2535, หน้า 5) กล่าวว่า จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งแผนพัฒนาการศึกษาพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมี 2 ประเด็นใหญ่คือ ปัญหาความยากจน ในชนบทและความเหลื่อมล้ำระหว่างคนได้เปรียบและคนเสียเปรียบ สิ่งที่จะช่วยแก้ไขเรื่องนี้ได้ คือการศึกษา และการศึกษาที่จะช่วยได้จริง ๆ คือ การมัธยมศึกษา การประถมศึกษา นั้นเป็น การศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะทำให้คนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ แต่ถ้าประชาชนต้องการความก้าวหน้า ต้องการจะยกฐานะของตนให้สูงขึ้นต้องอาศัยการมัธยม

ประเวศ วะสี (2535, หน้า 6) ได้เสนอแนวคิดในการขยายโอกาสทางการศึกษา สรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจะสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และบุคคลทั้งหมดจะเป็นบุคคล เรียนรู้มีกระบวนการที่เหมาะสมเชื่อมโยงระหว่างทางเศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง วัฒนธรรมและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีปัญหาที่จะปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง และถูกต้อง ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องขยายการศึกษาให้มากให้เป็นการศึกษาสำหรับคนทั้งมวล

ประเด็นที่ 2 ระบบการศึกษาให้ขยายโอกาสทางการศึกษาแบบหลายทาง

ประเด็นที่ 3 วิจัย สำรวจความต้องการการศึกษาทั้งมวลในจังหวัด สำรวจทรัพยากร ทุกหน่วยงานนำมาร่วมกันบริหารจัดการ ให้เป็นการศึกษาเพื่อมวลชนในจังหวัด

ประเด็นที่ 4 นักการเมืองที่ได้รับเลือกควรเป็นบุคคลที่สนใจการศึกษาด้วย

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ (2535, หน้า 6) กล่าวว่า การขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นสิ่งที่ดีและพึงปรารถนา เพราะการศึกษานั้นมีคุณค่าในตัวของมันเองเป็นกระบวนการที่ สร้างคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม และเพิ่มศักดิ์ศรีความเป็นคนให้กับบุคคล ที่ได้รับคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการเช่น ปรัชญา แนวคิด เศรษฐกิจ สังคม ระบบโรงเรียน การบริหาร ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อการศึกษาที่จัดกระทำขึ้น และการขยายโอกาสทางการศึกษาคั้งนี้ควรคำนึงคำถาม 5 ประการ คือ (1) ขยายให้ใคร (2) ขยายทำไม (3) ขยายอย่างไร (4) ขยายอะไร (5) ขยายแล้วใครเป็นผู้ปฏิบัติ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นความสำคัญของการขยายโอกาสทางการศึกษา คือ สามารถแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ เพราะความรู้สามารถทำให้ บุคคลสามารถ คิดวิเคราะห์และหาทางออกให้ตนเองได้ ซึ่งการศึกษาในระดับประถมศึกษานั้น ไม่เพียงพอในสภาพสังคมปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องขยายโอกาสทางการศึกษาถึงระดับชั้น มัธยมศึกษา ซึ่งต้องเกิดจากทุกฝ่ายร่วมมือกันและกระทำในภาพรวมไม่ทำไปทางใดทางเดียว ต้องรวบรวมปัญหาที่มีในทุกด้านมาจัดการแก้ไข และที่สำคัญผู้ที่ผู้นำควรให้ความสนใจใน การแก้ไขปัญหาทางการศึกษาด้วย

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1. ความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กรมวิชาการ (2544ก, หน้า 1-2) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมเหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติ ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิตวุฒิภาวะทางอารมณ์การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งผู้สอนทุกคนต้องแนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

กรองแก้ว จันทร์โกตุ (2548, หน้า 8) กล่าวว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนรู้จักตนเองค้นพบความสามารถ ความถนัดของตนเองเพื่อการพัฒนาให้เต็มศักยภาพเห็นคุณค่าในการประกอบสัมมาชีพเป็นผู้มีระเบียบวินัย ศีลธรรม จริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงต้องมีการพัฒนา และปรับปรุงให้เหมาะสมโดยมุ่งเน้นให้เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริงโดยการศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผนการทำงานเป็นกลุ่ม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลักษณะความพร้อม ความต้องการ และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามดุลยพินิจของสถานศึกษา

อรุณี อินทรปัญญา (2548, หน้า 14) กล่าวว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมโดยมุ่งเน้นให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริงโดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผนการทำงานเป็นกลุ่มและประเมินผลเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามลักษณะความพร้อม

ความต้องการและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามดุลยพินิจของสถานศึกษาและมีการกำกับดูแลอย่างจริงจัง

มณี ครุไชยศรี (2550, หน้า 8) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง เห็นคุณค่าในตน ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย ศีลธรรม จริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน สังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความต้องการหรือคุณค่าในตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นในสังคม โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องตามความต้องการของผู้เรียน แต่ต้องอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

2. หลักการและเป้าหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2544, หน้า 20) ได้กล่าวถึง กลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ว่า กลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ทักษะชีวิต (life skills) พหุปัญญา (multiple intelligence) ความฉลาดทางอารมณ์ (emotional intelligence) พัฒนาสมองทั้งสองซีกหรือตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร มีหลายวิธี ซึ่งสร้างขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้หลายอย่างแต่มีเป้าหมายร่วมกัน คือเพื่อให้ผู้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปจะเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ (active-learning) และเน้นการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ (experiential learning) ซึ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการ (process) มากกว่าเนื้อหาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือเน้นกระบวนการเกิดความคิดของผู้เรียนที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 3) กำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่หลากหลายเกิดความรู้ ความชำนาญทั้งวิชาการ และวิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ค้นพบความสนใจ ความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มองเห็นช่องทางในการสร้างงาน อาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเองอีกทั้งเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่างๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาดตนเอง และประกอบสัมมาชีพตลอดจนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยม ในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรมจริยธรรมรวมถึงมีจิตสำนึก และทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

กรมวิชาการ (2546ก, หน้า 2) กล่าวว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีหลักการและเป้าหมายดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
2. จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของ

ผู้เรียน

3. บุคลากรวิชาการกับชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และรู้สึกสนุกกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

4. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ จินตนาการที่เป็นประโยชน์ และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

5. จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม

6. มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษา

7. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษาถือเป็นหน้าที่ และงานประจำโดยคำนึงถึงความปลอดภัย

8. ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

9. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมโดยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

นอกจากนี้จิต ฝอยทอง,และกาญจนา ทองอินทร์ (2546, หน้า 60) กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีเป้าหมาย ดังนี้

1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ (knowledge) ความรู้ความชำนาญทั้งวิชาการ (academic) และวิชาชีพ (professional)

2. ผู้เรียนค้นพบความสนใจและความถนัดของตนเอง เห็นช่องทางในการสร้างงานอาชีพในอนาคต

3. ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความรู้ สามารถนำเอาประสบการณ์ เพื่อการพัฒนาตนเอง และการประกอบอาชีพ

4. ผู้เรียนพัฒนาบุคลิก เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างศีลธรรมและจริยธรรม

5. ผู้เรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

เฉลิมพล พันธุ์บัว (2549, หน้า 46) กล่าวว่าจากกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันแก้ปัญหา เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

จากหลักการ และเป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความถนัดความสนใจ ใช้กระบวนการกลุ่ม มีครูเป็นที่ปรึกษา ยึดหลักการมีส่วนร่วม และมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พัฒนาศักยภาพ

บุคลิกภาพ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

3. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กรมวิชาการ (2545ง, หน้า 4) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เหมาะสมกับความพร้อมของชุมชน ตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาโดยมีกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

ศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ เช่น สภาพความพร้อมของโรงเรียน สภาพของชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. วางแผนและจัดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ กระบวนการวิธีดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

3. กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. กำหนดการประเมิน และเกณฑ์การประเมิน การผ่านกิจกรรมแต่ละภาคเรียน ชั้นปีและช่วงชั้นให้เป็นไปตามสถานศึกษากำหนด

เพื่อให้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประสบผลสำเร็จ บรรลุตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น นอกจากนี้จะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้วสถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดครูผู้รับผิดชอบ มีการนิเทศ ติดตามผล และประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่คณะกรรมการสถานศึกษาจะต้องจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องใช้วางแผนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กรมวิชาการ, 2546ก, หน้า 4) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังนี้แก่ผู้เรียน

1. ศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร ของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศ เช่น สภาพความพร้อมของโรงเรียน สภาพของชุมชน ท้องถิ่นสภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

3. วางแผนและจัดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยกำหนดวัตถุประสงค์กระบวนการ วิธีดำเนินการ สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับ เป้าหมายที่วางไว้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

4. กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูที่ ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน

5. กำหนดการประเมิน และเกณฑ์การประเมิน การผ่านกิจกรรมแต่ละภาคเรียน ชั้นปี และช่วงชั้นให้เป็นไปตามสถานศึกษากำหนด

จึงสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยคำนึงถึงความสำคัญ หลักการ เป้าหมาย และมีแนวทางการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับ ประสพการณ์จากการปฏิบัติจริงพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และ สังคม สร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิตปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จัก และเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมปรับตัว และปฏิบัติตนให้เป็น ประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตำรา ประเสริฐกุล (2542, หน้า 18) ให้ความหมายว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็น กิจกรรมที่โรงเรียนและนักเรียนร่วมมือกันจัดทำขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อสนอง ความต้องการและความสนใจของนักเรียน เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์และความรู้ให้กับ นักเรียน โดยการจัดกิจกรรมจะไม่มีภาระให้คะแนนแต่อย่างใด

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 13-15) ให้ความหมายไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่จัด อย่างมีรูปแบบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาอารมณ์และสังคม และสามารถดำรงชีวิต ได้อย่างมีความสุข

สุนันท์ ศิริวรรณ (2544, หน้า 20) ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่าหมายถึง กิจกรรมที่สนับสนุนให้นักเรียนดำเนินการเองภายใต้การควบคุมของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต สนองความสนใจและพัฒนาการของผู้เรียน ไม่มีการให้คะแนนทางวิชาการ ให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

สุขพัชรา ชัมเจริญ (2545, หน้า 3) ให้ความหมายว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ มีรูปแบบวิธีที่หลากหลาย พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา มุ่งส่งเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิต สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัว ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

กรมวิชาการ (2546ก, หน้า 2) ให้ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ว่าเป็น กิจกรรมที่จัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบกระบวนการวิธีการที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งสร้างเสริมเจตคติ คุณค่าชีวิตปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

วัตสัน (Watson, 2009) กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมหรือสิ่งที่นักเรียนจะต้องทำนอกห้องเรียน หรือเป็นกิจกรรมหลักสูตรพิเศษที่ให้นักเรียนทำในระหว่างเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการ ความสนใจและความแตกต่างของนักเรียน

สมิธ (Smith, 2009) กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรและประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาและความเจริญเติบโต พัฒนาทักษะและส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นผู้นำในการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานกลุ่มของนักเรียน

ความหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กล่าวมาทั้งหมดนี้พอสรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มีการจัดขึ้นอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยรูปแบบและกระบวนการที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์และความรู้นอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนด ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ โดยไม่มีหน่วยกิต ไม่มีการให้คะแนนในทางวิชาการและอยู่ภายใต้การควบคุมของอาจารย์และสถาบันการศึกษา

2. ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545, หน้า 13-17) กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม

ศักยภาพโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน
 คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ
 สถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกัน แก้ปัญหา และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
 ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดี และ
 ผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น
 จำเป็นต้องเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีคุณค่า
 มีศักดิ์ศรี และมีความสุขบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน

กรมวิชาการ (2546ก, หน้า 1) กล่าวว่า จากจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมสังคมอย่างมีความสุขบน
 พื้นฐานของความเป็นคนไทยนั้น นอกจากการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ที่เป็นพื้นฐาน
 สำคัญซึ่งได้กำหนดไว้ในโครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มแล้วหลักสูตรยังได้กำหนด
 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในโครงสร้างด้วย โดยมุ่งส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากกลุ่ม
 สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตนเอง
 เพื่อการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เห็นคุณค่าในการประกอบสัมมาชีพ ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย
 ศีลธรรม จริยธรรม รู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชนสังคม
 ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนใน
 สังคมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกลธอร์น และ สเปนเซอร์ (Glathorn, & Spencer, 1986, pp. 98-100) ได้กล่าวถึง
 ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำและความสามารถในการ
 การตัดสินใจของนักเรียน พัฒนาความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนสมาชิก พัฒนา
 สติปัญญา ความสามารถหลายๆ ด้าน ได้แก่ ทักษะการปรับตัวเข้ากับคนอื่น สร้างความสัมพันธ์
 ใหม่ ๆ พัฒนาความสนใจใหม่ ๆ ให้เกิดกับนักเรียนให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นสูงขึ้น

จากความสำคัญที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรม
 พัฒนาผู้เรียนมีความจำเป็นจะต้องจัดให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุง
 ให้เหมาะสม ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาซึ่งไม่สามารถแยกออกจาก
 หลักสูตรได้ และมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมวิชาการต่างๆ เป็นกิจกรรมที่
 ให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริงโดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน การทำงานเป็นกลุ่ม
 และประเมินผลเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามลักษณะความพร้อม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถ ความถนัดของตนเอง เพื่อการพัฒนาให้เต็ม
 ศักยภาพ เห็นคุณค่าในการประกอบสัมมาชีพ ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย ศีลธรรม จริยธรรม รู้จัก
 บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ การบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และ
 ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยอยู่ภายใต้ความเป็นไปได้ใน
 การปฏิบัติตามดุลยพินิจของสถานศึกษาและมีการกำกับดูแลอย่างจริงจัง

3. จุดมุ่งหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2538, หน้า 501-502) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่า เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้าใจและเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความรักและสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมทักษะ ความถนัดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

กาญจนา คุณารักษ์ (2542, หน้า 342) ได้กล่าวว่าแม้ว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะมีชื่อแตกต่างกัน แต่จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมต่างๆ ย่อมเหมือนกันคือ มุ่งส่งเสริมประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้การเรียนรู้การสอนตามหลักสูตรมีความสมบูรณ์

กรมวิชาการ (2543, หน้า 3) ได้กล่าวว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่หลากหลายเกิดความรู้ ความชำนาญทั้งวิชาการ และวิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ค้นพบความสนใจ ความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมองเห็นช่องทางในการสร้างงาน อาชีพในอนาคตได้เหมาะสมกับตนเองอีกทั้งเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่างๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง และประกอบสัมมาชีพตลอดจนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยม ในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรมรวมถึงมีจิตสำนึก และทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ

สุนันท์ ศิริวรรณ (2544, หน้า 23) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกันว่า เพื่อสำรวจความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคลใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สนองความต้องการทางจิตวิทยาให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองและให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาและได้เรียนรู้ได้กว้างขวางขึ้น และเป็นแนวทางในการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

กรมวิชาการ (2546ก, หน้า 2) ได้กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่เลือกตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

จากจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคลใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ พัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมพัฒนาความสามารถ

ของตนเองตามศักยภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่มีความถนัดและความสนใจ โดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตาม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545ข, หน้า 1-2) ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน ดังนี้

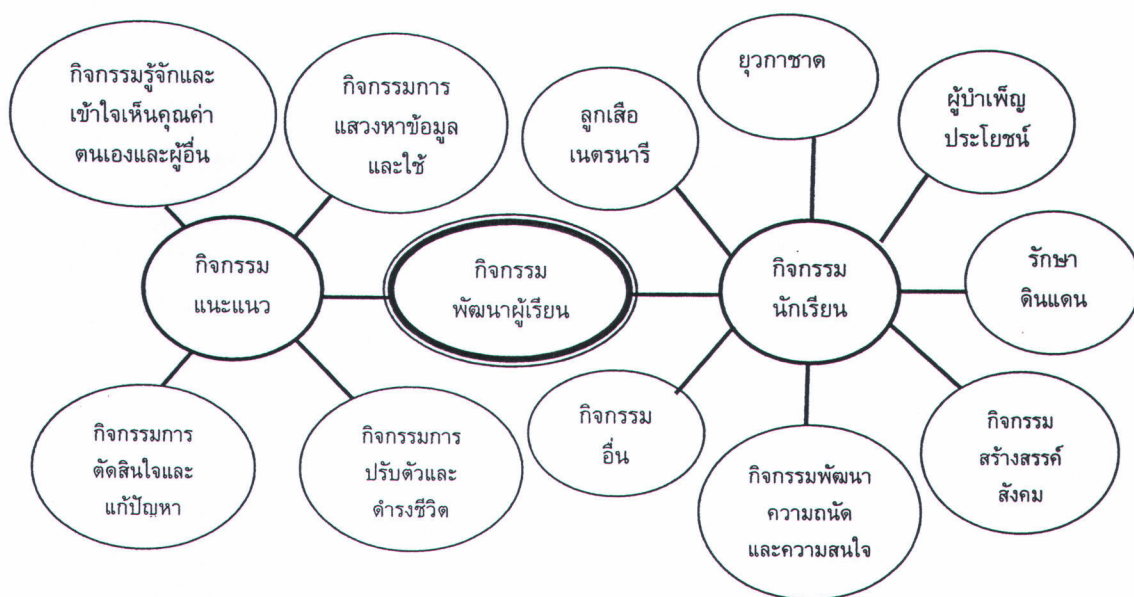
1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงานโดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน มุ่งพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ ผู้เรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รู้สิทธิ และหน้าที่ของตนเอง แบ่งตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ

2.1 กิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคมและปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

2.2 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่างๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกรมการรักษาดินแดน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 3-4) ได้แบ่งลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเสนอในรูปของผังมโนทัศน์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังภาพที่ 2 หน้า 21

ภาพ 2 ผังมโนทัศน์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2546 , หน้า 3-4)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม หรือ 3 ประเภทดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2546ก, หน้า 6-7)

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนจะต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำนอกเหนือจากกิจกรรมแนะแนวในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้ว สถานศึกษาต้องจัดระบบแนะแนวให้บริการช่วยเหลือนักเรียนทุกคนเพื่อให้รู้จักตนเองในด้านความสนใจความถนัด ความสามารถ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับการเลือกศึกษาต่อและเลือกอาชีพที่เหมาะสมและสร้างบุคลิกภาพลักษณะนิสัย การปรับตัวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งความสามารถในการจัดการกับปัญหาทางด้านอารมณ์ สังคมได้อย่างมีความสุข

2. กิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจของผู้เรียน หรือกิจกรรมพัฒนาสาระการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนองนโยบายของรัฐหรือเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น ที่นำไปสู่ความเป็นเลิศหรือศิลปิน เช่น เป็นนักวิทยาศาสตร์ นักโต้วาที นักแสดง นักดนตรี เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องจัดกิจกรรม เพื่อสนองนโยบายของรัฐ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เช่น รักการออกกำลังกาย มีน้ำใจเป็น

นักกีฬาการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ รวมทั้ง การรณรงค์การต่อต้านยาเสพติดและการรณรงค์ยุติความรุนแรงในสตรีและเด็ก เป็นต้น

3. กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์และรักษาดินแดนเป็น กิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยมุ่งเน้นปลูกฝัง ความเป็นระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต มีความรักสามัคคี อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้และบำเพ็ญ ประโยชน์เพื่อส่วนรวม

นิคม ชมภูหลง (2545, หน้า 307-308), และถวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 122-123) ได้กล่าวสอดคล้องกันว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้ เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะ ชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคน ต้องทำหน้าที่แนะแนว ให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและ การมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงานโดยเน้นการทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นต้น

ขจิต ฝอยทอง, และกาญจนา ทองอินทร์ (2546, หน้า 59-60) ได้แบ่งลักษณะของ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้ เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ครูผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษา ด้านชีวิตการศึกษาคือ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ ศึกษาวิเคราะห์ ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นต้น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสามารถ แบ่งตามลักษณะของกิจกรรมได้ดังนี้

2.1 กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน เป็น กิจกรรมที่เพิ่มเติมความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนอย่างกว้างขวาง

2.2 กิจกรรมที่ปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ การทำประโยชน์ให้แก่สังคม และ วิถีชีวิตในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

กอร์ดัน (Gorton, 1983, p.410) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมนักเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครอง และการพิมพ์ ได้แก่ สภานักเรียน หนังสือพิมพ์นักเรียน หนังสือประจำปี และอื่น ๆ
2. กิจกรรมกลุ่มการแสดง ได้แก่ การละคร ดนตรี ขั้วร้อง การโต้วาทีและอื่น ๆ
3. กิจกรรมชมรมและองค์กรต่างๆ เช่น ชมรมหมากรุกกระดาน ชมรมถ่ายภาพและอื่น ๆ
4. กิจกรรมการกีฬา เช่น ฟุตบอล ปิงปอง เทนนิส บาสเกตบอล วูตว๊น้ำและอื่น ๆ

จากแนวความคิดที่เสนอมาทั้งหมดจึงสรุปได้ว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวซึ่งประกอบไปด้วยงาน 3 ด้านคือ 1) การแนะแนวการศึกษา 2) การแนะแนวอาชีพ 3) การแนะแนวชีวิตและสังคม ส่วนกิจกรรมนักเรียนจะแบ่งออกเป็น 1) กิจกรรมพัฒนาตามความถนัดและความสนใจ 2) กิจกรรมลูกเสือ เป็นขอบเขตของการวิจัยโดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา

1. กิจกรรมแนะแนว

1.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

ได้มีผู้ให้ความหมายของการแนะแนวไว้ดังนี้

เกื้อกุล ทาสี (2540, หน้า 1) ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่าเป็น กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักและเข้าใจตนเองตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัว ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสูงสุด เต็มตามศักยภาพของแต่ละคนในทุกๆ ด้าน ส่งเสริมและช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถปรับตัว และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถพึ่งตนเอง และนำตนเองได้ สามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ รู้จักเลือกตัดสินใจและวางแผนอนาคตของตนได้อย่างเหมาะสม สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมในฐานะพลเมืองที่ดีได้

กรมวิชาการ (2545ค, หน้า 1) กำหนดความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิตวุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ การพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 24-32) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า กิจกรรมแนะแนว คือ กิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเอง มีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงานและอาชีพชีวิตและสังคม มีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

จินตนา รอดเรืองคุณ (2546, หน้า 28) ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่าคือ กระบวนการหรือการบริการที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ตระหนักในคุณค่าของตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม วางแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองทั้งด้านการศึกษา อาชีพและการพัฒนาด้านไปสู่ความสำเร็จ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อรุณี อินทรปัญญา (2548, หน้า 22) ให้ความหมายกิจกรรมแนะแนวว่าเป็น การบริการ ที่แนะ ช่วยเหลือนักเรียนให้เข้าใจตนเองรู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคม มีความสามารถ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหา วางแนวทางในการดำเนินชีวิต และพัฒนาด้านตนเองไปสู่ความสำเร็จ

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545, หน้า 11) ได้สรุปความหมายกิจกรรมแนะแนวของคอร์ทแมน,อาชบายและเดอร์กราฟฟ (Kpttman,Ashby&DeGraaf, 1973, p.111) ไว้ว่าคือมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนวแต่ละคน แต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติหรือได้มีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาสร้างเสริม ป้องกัน ปัญหาและแก้ปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมแนะแนวคือ การบริการ ที่แนะช่วยเหลือนักเรียนให้เข้าใจตนเองรู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคม มีความสามารถรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหา วางแนวทางในการดำเนินชีวิต และพัฒนาด้านตนเองไปสู่ความสำเร็จ

1.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมแนะแนวจะมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ โรงเรียนต้อง กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมแนะแนวให้ชัดเจน โดยได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งทางบ้านโรงเรียนและชุมชน

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2539, หน้า 70-71) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการแนะแนวไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. การแนะแนวช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจสภาพแวดล้อมรอบตัว รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง สามารถวางแผนดำเนินชีวิตได้เหมาะสมทั้งด้านการศึกษาและอาชีพมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญปัญหาและความจริง คุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาสูงสุด ซึ่งเป็นจุดประสงค์ของการศึกษา อีกทั้งช่วยให้รู้จักและเข้าใจบุคคลอื่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี สามารถทำงานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. การแนะแนวช่วยให้นักเรียนได้รับข้อมูลในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา อาชีพ ด้านสังคม รู้แนวทางการศึกษาต่อ รู้คุณค่าของการประกอบอาชีพ การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น พร้อมทั้งมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกันอย่างถูกวิธี

3. การแนะแนวช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนดีขึ้น สามารถจัดการศึกษาได้เหมาะสมกับนักเรียน ทำให้การศึกษาได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ครูสามารถรู้เหตุแห่งพฤติกรรมของนักเรียน สามารถหาแนวทางขจัดปัญหาให้นักเรียนได้ ทำให้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนลดลง

นุชลี อุปภัย (2543, หน้า 22) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวว่า เพื่อพยายามทำให้บุคคลรู้จักตนเอง (self - understanding) เป็นการทำให้บุคคลรู้จักข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง ทั้งทางด้านอารมณ์ สติปัญญา ความสามารถและความถนัด ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง (self - determination) เป็นความพยายามที่จะทำให้บุคคลรู้จักหาหนทางตัดสินใจปัญหาและเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นการช่วยให้บุคคลเกิดการปรับตัว (self - adjustment) เป็นการช่วยสนับสนุนให้บุคคลยอมรับตนเองที่จุดเด่น และจุดบกพร่องจนเกิดการตัดสินใจแก้ปัญหาและนำพาตนเองไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมตามลำดับ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 17) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกรอบการแนะแนวมิติใหม่ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนว เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียนทั้งด้านชีวิตและสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การแนะแนวเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต

2. การแนะแนวที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ โดยรู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งส่งเสริม เติบโตให้กับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ และพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ และมุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการแบบองค์รวม เช่น ความรู้หลักวิชา วิชาชีวิต เป็นต้น

3. การแนะแนวที่เน้นความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา โดยจัดให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

4. การพัฒนาระบบการแนะแนวของสถานศึกษา การแนะแนวต้องเป็นไปในเชิงรุกที่ครอบคลุมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

5. พันธกิจระหว่างบ้าน ชุมชน และสถานศึกษา ในฐานะบ้านเป็นแหล่งเรียนรู้แห่งแรกชุมชนเป็นเครือข่ายการแนะแนวที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และป้องกันปัญหาสังคมและสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียน

6. สร้างเสริมสังคมข้อมูลแห่งการเรียนรู้ข้อมูลสารสนเทศ ผู้เรียนต้องรู้จักสร้างองค์ความรู้ใหม่ ที่ทันสมัยและทันเหตุการณ์ ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการบริการข้อมูลสารสนเทศให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

7. การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายการแนะแนว ทั้งในระดับจังหวัด และอำเภอที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ

7.1 ด้านวิชาการเป็นการมุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ และสร้างเครื่องมือที่ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ บุคลิกภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักรัก และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น

7.2 ด้านบุคลากรมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน

7.3 ด้านบริหารจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการให้มีความยืดหยุ่นหลากหลาย เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานแนะแนวตามความเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2545ค, หน้า 2-5) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวว่า มุ่งส่งเสริมและช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบแบบแผนให้ผู้เรียนมีคุณภาพเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตน มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม รู้จักการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาในช่วงวิกฤต วางแผนการศึกษาต่อ และการพัฒนาตนสู่โลกอาชีพ และมีงานทำรวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จินตนา รอดเรืองคุณ (2546, หน้า 30-31) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนวไว้ว่า เพื่อป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหา และเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนโดยสถานศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับปรัชญา เป้าหมายของหลักสูตร และสภาพสังคม โดยได้รับความช่วยเหลือจากทุกฝ่ายเพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือแก้ไขหาสาเหตุและวิธีการแก้ปัญหาเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองจนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

พิพัฒน์ พลเกษตร (2547, หน้า 23) เสนอว่าการแนะแนวมีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเอง มีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงานและอาชีพ ชีวิตและสังคมมีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

สมร ทองดี,และปราณี รามสูต (2545, หน้า 11) ได้สรุปจุดมุ่งหมายกิจกรรมแนะแนวของคอร์ทแมน, อาชบายและเดอร์กราฟฟ (Kpttman, Ashby,&DeGraaf, 1973, p.111)

1. เพื่อส่งเสริมสร้างความรู้สึที่ดีของผู้รับบริการต่อการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้รับบริการค้นหาความหมายให้ชีวิตด้านการเรียนรู้ มีชีวิตแห่งการเรียนรู้ในทุกย่างก้าวของประสบการณ์
3. เพื่อส่งเสริมสร้างพัฒนาให้ผู้รับบริการมองตนเองในแง่บวก
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้รับบริการศรัทธา มองเห็นคุณค่าในตนเอง
5. เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการตระหนักรู้ของผู้รับบริการและให้ตระหนักในความสามารถที่จะแสดงตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม

6. เพื่อให้ผู้รับบริการสำรวจและเข้าใจค่านิยมของตน รวมทั้งคุณลักษณะอื่น ๆ
7. เพื่อเสริมสร้างให้ผู้รับบริการรู้จักยอมรับผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเองมองโลกในแง่ดี
8. เพื่อให้ผู้รับบริการมีทักษะด้านการเรียนรู้ในสิ่งพื้นฐานที่คนธรรมดาสามัญทั่วไปพึงเรียนรู้ได้
9. เพื่อพัฒนาเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาของผู้รับบริการ
10. เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยให้ประพฤติปฏิบัติเยี่ยงคน ที่มีความรับผิดชอบทั่วไปได้
11. เพื่อเสริมสร้างเจตคติเชิงบวกต่อการมีวิถีชีวิตที่เหมาะสมทั้ง ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การแนะแนวเป็นการบริการที่จัดให้ผู้เรียนทุกคน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อส่งเสริมทุกคนให้พัฒนาตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเอง พัฒนาความสามารถของผู้เรียนที่จะวางแผนทางการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งบุคคลจะดำเนินชีวิตตามจุดหมายนั้นให้ประสบความสำเร็จต้องได้รับการแนะแนวช่วยเหลืออย่างถูกต้องรวมทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่างๆ ในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

1.3 ขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2545ค, หน้า 5) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวควรจัดให้ครอบคลุมขอบข่ายดังนี้

1. การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียน การศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิค วิธีการและทักษะการเรียนรู้ มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและสามารถวางแผนการเรียน การศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

2. การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านงานและอาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้านรู้โลกของงานอาชีพอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพ มีการเตรียมตัวสู่อาชีพ ตลอดจนมีการพัฒนางานอาชีพตามที่ตนเองถนัดและสนใจ

3. การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านชีวิตและสังคม มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพมีทักษะในการดำรงชีวิตและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กรมวิชาการ (2546ข, หน้า 25) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการแนะแนวไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียน

การศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเทคนิค วิธีการและทักษะการเรียนรู้ นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและสามารถวางแผนการเรียน การศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง

2. การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการงานและอาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้านรู้จักโลกของการทำงานอาชีพอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในอาชีพ มีการเตรียมตัวสู่อาชีพ ตลอดจนมีการพัฒนางานอาชีพตามที่ตนเองถนัดและสนใจ

3. การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านชีวิตและสังคม มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเองรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีคุณภาพทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพ มีทักษะในการดำเนินชีวิตและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การรู้จักตนเองและรู้คุณค่าของตน การรู้จักปรับตัวและแก้ปัญหา การพัฒนาตนเอง การฝึกทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้มีบุคลิกภาพ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี

โดยภาระงานในการแนะแนว ประกอบด้วย 5 งานหลักมีรายละเอียดของงานแต่ละด้านดังนี้

1. งานศึกษารวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษา สืบรวจ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ การเขียนอัตชีวประวัติ สังคมมิติ การเยี่ยมบ้าน โดยมีการบันทึกข้อมูลในระเบียบปฏิบัติการณ์ ระเบียบสะสม สมุดรายงานประจำตัวผู้เรียน เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ครูรู้จักผู้เรียนแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ต้องการอะไร และควรให้ความช่วยเหลือในลักษณะใด

2. งานสารสนเทศ เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่จำเป็นในการตัดสินใจ เช่น ข้อมูล เกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ วัฒนธรรม ศิลธรรม จริยธรรม สุขภาพ โดยนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้สื่อภาพยนตร์ วีดิทัศน์ จัดป้ายนิเทศ อภิปราย การจัดหาเอกสารคู่มือให้อ่าน เป็นต้น ข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยมีความจำเป็นมากในการช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น และป้องกันความล้มเหลว ได้อย่างมาก

3. งานให้คำปรึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยผู้เรียนทั้งด้านการศึกษา ด้านงาน อาชีพด้านชีวิตและสังคมให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจตนเอง รู้ว่าปัญหาของตนอยู่ที่ตรงไหน ควรจะแก้ไขตนเองอย่างไรจึงเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

4. งานป้องกัน ส่งเสริม พัฒนาและช่วยเหลือ เป็นการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ หรือได้รับการช่วยเหลือตามควรแก่กรณี เช่น กิจกรรมที่สนองความถนัด ความสนใจ ความสามารถ แก่ผู้เรียนทุกกลุ่ม ทุกคน รวมทั้งการจัดหาทุนการศึกษาหรือหางานพิเศษ เป็นต้น

5. งานติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามผลการดำเนินงานแนะแนวต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน การติดตามประเมินผลมีวัตถุประสงค์เป็น 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นการช่วยเหลือผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถแก้ปัญหา ปรับปรุงตนในด้านต่างๆ ได้

อย่างเหมาะสม และประการที่ 2 เพื่อพิจารณาผลที่ได้จากการดำเนินงานโครงการแนะแนวว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ได้ผลหรือไม่ ควรปรับปรุงพัฒนาอย่างไร และควรขยายผลต่อไปหรือไม่

จินตนา เหมทานนท์ (2546, หน้า 25) ได้สรุปขอบข่ายของการแนะแนวเป็นประเภทได้ดังนี้

1. การแนะแนวการศึกษา เป็นการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในด้านการศึกษาโดยตรงช่วยให้นักเรียนทราบถึงแนวทาง และโอกาสการศึกษาในอนาคต ช่วยให้นักเรียนเลือกศึกษาต่อได้เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของตนเอง

2. การแนะแนวอาชีพ เป็นการให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักโลกของอาชีพ เพื่อการเตรียมตัวในการประกอบอาชีพ เลือกอาชีพที่เหมาะสม โดยการพิจารณาจากความถนัด ความสามารถ

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม เป็นการช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักเข้าใจตนเองใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4. บริการต่าง ๆ ของการแนะแนวในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูล เป็นรายบุคคล บริการสารสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผลซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน

5. บทบาทของบุคลากรในโรงเรียนต่อการแนะแนว การแนะแนวในโรงเรียนแต่ละที่จะประสบความสำเร็จได้ ย่อมเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนที่ร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนงานแนะแนวตามบทบาท เพื่อให้งานบริการแนะแนวสามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การแนะแนวเป็นการบริการที่จัดให้ผู้เรียนทุกคน โดยมีขอบข่ายในการแนะแนว 3 ด้านหลักๆ คือ การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านการศึกษา การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ และการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านสังคม เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนทางการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งบุคคลจะดำเนินชีวิตตามจุดหมายนั้นให้ประสบความสำเร็จต้องได้รับการแนะแนวช่วยเหลืออย่างถูกต้องรวมทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่างๆในโรงเรียนในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา อาชีพและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคม

1.3.1 การแนะแนวการศึกษา

1) ความหมายของการแนะแนวการศึกษา

ไวโลร์ตัน แสงศรี (2540, หน้า 13-14) ให้ความหมายการแนะแนวการศึกษา (Educational Guidance) ไว้ว่า เป็นการบริการที่มุ่งให้ผู้รับบริการเห็นคุณค่าของการศึกษา รู้จักเลือก และตัดสินใจในการวางแผนชีวิตทางการศึกษาความสามารถความถนัดและความสนใจจนประสบความสำเร็จในการศึกษา เช่น การแนะแนวในการศึกษาต่อ

มณฑา ชันธิชัย (2542, หน้า 13-14) ให้ความหมายการแนะแนวการศึกษาว่า หมายถึงกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลให้ได้รับความสำเร็จในการศึกษาตามความสามารถของเขา ในบางครั้งการที่บุคคลใดก็ตามไม่สามารถประสบความสำเร็จได้นั้นอาจเป็นเพราะมีอุปสรรคปัญหาต่างๆ เช่น เลือกเรียนวิชาไม่เหมาะสม ขาดวิธีการเรียนที่ดี ขาดจุดมุ่งหมายการศึกษาที่จะทำให้ความกระตือรือร้นในการเรียน ด้วยเหตุนี้จึงควรจะมีการจัดบริการแนะแนวเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลดน้อยลงหรือหมดไป

สมร ทองดี และวราภรณ์ บุญประกอบ (2545, หน้า 369) ให้ความหมายการแนะแนวการศึกษาว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ ด้านสติปัญญา ความคิด ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคลให้สามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

พนม ลิมอารีย์ (2548, หน้า 7) ให้ความหมายการแนะแนวการศึกษาไว้ว่าคือ กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ เช่น แนวทางในการศึกษาต่อ การเลือกโปรแกรมการเรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของโรงเรียน การค้นคว้าเขียนรายงาน การอ่านหนังสือ การเตรียมตัวสอบ การสร้างสมาธิในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ฯลฯ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การแนะแนวการศึกษา หมายถึง การส่งเสริมความสามารถทางด้านการเรียนทุกด้านให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ รู้จักวิธีการป้องกันปัญหาในการเรียนรู้ แนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเรียน ช่วยให้สามารถวางแผนด้านการศึกษาในอนาคต รู้วิธีการเตรียมตัวในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพชีวิตในสถานศึกษาได้

2) ขอบข่ายการแนะแนวการศึกษา

ลักขณา สรีวัฒน์ (2543, หน้า 43-50) กล่าวว่า การแนะแนวการศึกษาประกอบด้วยกิจกรรม 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การช่วยเหลือนักเรียนด้านการเรียนให้ประสบความสำเร็จทางการศึกษา ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น นักเรียนควรจะเรียนวิชาใดเพื่อให้ครบตามที่โรงเรียนกำหนด หรือเรียนโปรแกรมไหนถึงจะเหมาะกับตนเองมากที่สุด และวางแผนการศึกษาต่อในอนาคต เป็นต้น

2. การช่วยเหลือนักเรียนด้านการปรับตัว นอกจากส่งเสริมด้านปัญญาแล้วต้องส่งเสริมด้านการปรับตัวต่อสถานการณ์ในโรงเรียนด้วย เช่น เรียนดีแต่ไม่มีเพื่อน หรือ รู้สึกไม่ดีกับครูผู้สอนนักเรียนก็จะเกิดความคับข้องใจและไม่มีความสุขที่จะเรียนต่อไป เป็นต้น

โดยผู้ให้คำปรึกษามักใช้การแนะแนวกลุ่ม (group guidance) เพื่อให้ข้อสนเทศแก่นักเรียนเพื่อให้เข้าใจตนเอง และปัญหาอย่างถูกต้อง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและได้รับประสบการณ์ต่างๆ ที่เป็นโยชน์ซึ่งกันและกัน สถานศึกษาควรจัด

กิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ข้อสนเทศทางการศึกษา การวางแผนการศึกษา โดยการจัดการ ปฐมนิเทศ การจัดโฮมรูม การจัดวิชาทางการแนะแนว และการจัดกิจกรรมอื่นๆ

1) โครงการปฐมนิเทศ (orientation program) จุดมุ่งหมายของการ ปฐมนิเทศ คือ การช่วยให้นักเรียนแต่ละคนมีความเข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมใหม่ ระเบียบ ประเพณีข้อกำหนด และกิจกรรมต่างๆ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ว่าก่อนที่ นักเรียนจะเข้าสู่โครงการการศึกษาใหม่ในโรงเรียน โครงการปฐมนิเทศสามารถพัฒนานักเรียน ความพร้อมในการรับบริการให้คำปรึกษาซึ่งบริการแนะแนวทางการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ โครงการ

2) โฮมรูม (homerooms) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการศึกษาเพราะ ครูจะมีความคุ้นเคยกับนักเรียนแต่ละคน สังเกตพัฒนาการ และความก้าวหน้าของนักเรียน ครูต้อง เปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายเรื่องต่างๆ และควรใช้เวลาในการโฮมรูมอย่างน้อยวันละ 30 นาที

3) การจัดวิชาทางการแนะแนว (guidance courses) เป็นการสอนด้วย ความรู้หรือเนื้อหาแต่เป็นการจัดกิจกรรมกลุ่ม (group guidance) แก่นักเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายที่ จะให้การแนะแนวการศึกษา เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาตามความต้องการ การจัดกิจกรรมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของชั้นเรียนโดยมีการวางแผนที่ดี สำหรับหัวข้อที่นำมา จัดกิจกรรม คือ กิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความสามารถของนักเรียนที่สนใจ ลักษณะของ ตนเองทำ ให้นักเรียนรู้จักตนเองมากขึ้นรู้จักความสามารถ ความถนัดของตนเองโอกาสทาง การศึกษาควรเรียนอะไร และมีโอกาสขนาดไหน และการวางแผนศึกษาต่อ เป็นต้น

4) การจัดงานวันแนะแนว/วันวิชาการ เป็นการจัดการให้ ข้อสนเทศทางการศึกษาต่อเพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการรับสมัครเข้าเรียนต่อ ทุนการศึกษา หลักสูตรต่างๆ ค่าเล่าเรียน โอกาสในการทำงานนอกเวลา และโอกาสในการทำ งานหลังจากที่เรียนจบ เป็นต้น

5) การจัดให้ข้อสนเทศทางการศึกษาต่อ ในขณะที่มีนักเรียนมัธยม มากขึ้น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมก็เพิ่มตามด้วย ดังนั้นการให้ข้อสนเทศแก่นักเรียนใน ด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น การให้ความช่วยเหลือนักเรียน ในการเตรียมตัวก่อนสอบแข่งขัน ย่อมทำให้เกิดการผิดพลาดน้อยลง นักเรียนจะประสบ ความสำเร็จมากขึ้น หรือแม้แต่สถาบันเอกชนก็ตามนักเรียนควรมีโอกาสรู้จัก เพราะสถาบันของ รัฐไม่อาจรับนักเรียนได้ทุกคน และข้อสนเทศที่ควรจัดให้ ได้แก่ ควรจะเรียนต่อหรือไม่เรียน สถาบันไหน มีข้อกำหนดการเข้าไปเรียนอย่างไร การรองรับสถาบันการศึกษา ค่าใช้จ่าย ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแต่ในการจัดให้ข้อสนเทศมีข้อควรสังเกต คือ โปรแกรมการจัดควรเริ่มตั้งแต่ที่นักเรียนเข้ามาเรียนจนกระทั่งจบการศึกษา ควรขยายขอบข่ายให้ ถึงผู้ปกครองด้วย มีการวางแผนประสานงานระหว่างสถาบัน สิ่งพิมพ์ที่ให้ข้อสนเทศเกี่ยวกับ สถาบันต่างๆ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2544ข, หน้า 5) กล่าวถึงหลักการของการแนะแนวการศึกษาว่าต้องพัฒนาการเรียนของผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาความรู้ และวางแผนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวด้านการเรียนและมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

สมชื่อ กอปรคุณูปการ (2549, หน้า 23) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการแนะแนวด้านการศึกษาหรือการเรียนเริ่มตั้งแต่การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน การฝึกทักษะหรือเทคนิค การเรียนที่มีประสิทธิภาพ การวางแผนการเรียนที่ดี การรู้ช่องทางทางการศึกษาและการเลือกศึกษาต่อตลอดทั้งการสร้างนิสัยเรียนรู้อย่างตลอดชีวิต

สรุปได้ว่าขอบข่ายการแนะแนวการศึกษาต้องเริ่มที่การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นโดยนำกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการค้นหาตัวตนของผู้เรียน เพื่อการวางแผนการเรียนที่ดี การรู้ช่องทางทางการศึกษาและการเลือกศึกษาต่อตลอดทั้งการสร้างนิสัยเรียนรู้อย่างตลอดชีวิต

จากความหมายและขอบข่ายที่นักวิชาการได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่าการแนะแนวทางการศึกษาเป็นการส่งเสริมความสามารถทางการเรียนทุกด้าน และรู้จักวิธีป้องกัน แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเรียน เพื่อช่วยให้สามารถวางแผนทางด้านการเรียนได้ อาจใช้การจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้เข้าช่วย เช่น 1) การปฐมนิเทศ 2) การจัดโฮมรูม 3) การจัดนิทรรศการการศึกษา 4) จัดกิจกรรมหรือโครงการหาทุนสนับสนุนการศึกษา 5) การจัดวิชาทางการแนะแนว 6) การจัดวันแนะแนว/วันวิชาการ 7) มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อให้ข้อเสนอแนะทางการศึกษาต่อของนักเรียน 8) จัดทำสิ่งพิมพ์ที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งค่าใช้จ่ายในการเข้าเรียน ข้อกำหนดการเข้าเรียน เป็นต้น

1.3.2. การแนะแนวอาชีพ

1) ความหมายของการแนะแนวอาชีพ

วิไลรัตน์ แสงศรี (2540, หน้า 13 - 14) ให้ความหมายว่าการแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) เป็นการบริการที่มุ่งให้ผู้รับบริการรู้จักโลกกว้างทางอาชีพหรือโลกของงาน มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาอาชีพทุกชนิด มีกึ๋นนิสัยที่ดีในการทำงาน รู้จักตัดสินใจเลือกอาชีพที่ตรงกับสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบอาชีพอิสระ รู้จักพัฒนาตนเอง พัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการแนะแนวเพื่อการเตรียมตัวประกอบอาชีพ การปรับตัวให้เข้ากับงาน และหาความเจริญก้าวหน้าในการทำงานที่ทำอยู่

มณฑา ขันวิชัย (2542, หน้า 13 - 14) ให้ความหมายว่าการแนะแนวอาชีพ หมายถึงกระบวนการที่จะช่วยเหลือบุคคลให้สามารถมีอาชีพที่เหมาะสมและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามความต้องการ ดังนั้นกระบวนการแนะแนวอาชีพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและต้องใช้เวลาเพราะจะเริ่มตั้งแต่การพิจารณาตัวบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ หรือสติปัญญา เศรษฐกิจ และอื่นๆที่สำคัญ แล้วนำ

ข้อมูลขึ้นมาพิจารณาว่าผู้เรียนควรจะเลือกเรียนวิชาชีพใด เช่น เข้ารับการอบรม เข้าศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ หรือเข้าทำงานด้วยการฝึกฝน นอกจากนี้แล้วถ้าเป็นไปได้ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสดำเนินงานจริง ๆ และมุ่งสู่ทางเจริญก้าวหน้าตลอดจนประสบความสำเร็จ กระบวนการแนะแนวด้านอาชีพนั้นจะต้องมีการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพรวมอยู่ด้วย

ซูเปอร์ (Super, 1973 , p.7) ให้ความหมายการแนะแนวอาชีพหมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเอง รู้จักโลกของงาน รู้จักตัดสินใจ เลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีความสำเร็จและมีความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ

กิบสัน ,และมิทเชลล์ (Gibson ,& Mitchell, 1986, p.278) ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งผู้ให้บริการปรึกษานำมาใช้เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคคลมีพัฒนาการด้านอาชีพที่เหมาะสม กิจกรรมเหล่านี้ครอบคลุมทั้งความช่วยเหลือเกี่ยวกับการวางแผนอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพและการปรับตัวในการประกอบอาชีพ

สมาคมแนะแนวอาชีพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา (National Vocational Guidance Association Herr and Carmer, 1988, p.7) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพไว้ว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพ เตรียมตัวประกอบอาชีพ เข้าสู่และประสบความสำเร็จก้าวหน้าในอาชีพ

จากความหมายของการแนะแนวอาชีพที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่าการแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคล เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้จักโลกของอาชีพ มีทักษะในการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่อาชีพ รวมทั้งรู้จักแนวทางการพัฒนาตนเองเพื่อความสุขและความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ

2) ขอบข่ายการแนะแนวอาชีพ

กรมวิชาการ (2544, หน้า 5) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการแนะแนวอาชีพว่าเพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและโลกของงานอย่างหลากหลาย มีเจตคติและนิสัยที่ดีในการทำงานมีโอกาสได้รับประสบการณ์และฝึกงานตามความถนัดและความสนใจ

ศิริลักษณ์ วัฒนศิริ (2545 ,หน้า 21) ได้กล่าวถึงหลักการที่สำคัญเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาจัดบริการแนะแนวอาชีพให้มีประสิทธิภาพดังนี้คือ กระบวนการจัดต้องต่อเนื่องกันตั้งแต่ก่อนเข้าเรียน ระหว่างเรียนและภายหลังเมื่อเด็กเรียนจบ โดยที่เป็นการจัดเพื่อเด็กทุกคน ไม่ใช่เฉพาะเด็กที่มีปัญหาเรื่องอาชีพเท่านั้น ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางสำคัญใน การจัดบริการแนะแนวอาชีพ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งมีสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจและอุปนิสัยใจคอที่แตกต่างกัน รวมทั้งมีศักยภาพในตนซึ่งอาจแตกต่างกัน แต่มีสิทธิและเสรีภาพที่จะเลือกและตัดสินใจเลือกแนวทางชีวิตในด้านการงานของตนโดยไม่มีการบังคับและถือว่าเด็กจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน ต้องจัดบริการแนะแนวอาชีพให้ครบทั้ง 5 บริการให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องไป ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือและมีการติดต่อประสานงาน กับหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนใน

ชุมชนหรือภายนอกสถานศึกษา เพื่อรับและให้บริการทั้งนี้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้งานแนะแนวอาชีพดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญในการจัดบริการแนะแนวจะต้องคำนึงถึงวัยและความพร้อมของเด็กเป็นหลัก ครูผู้จัดบริการแนะแนวอาชีพจะต้องมีความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับโลกของอาชีพจะต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น แบบทดสอบ เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักตัวเอง จะต้องมีความประพฤติ ระเบียบเหมาะสมสำหรับเก็บข้อมูล เพื่อความสะดวกในการให้บริการได้ถูกต้อง จัดระบบการให้ข้อมูลด้านอาชีพอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการตัดสินใจ จะต้องพยายามให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ผู้ปกครอง และทรัพยากรต่าง ๆ ในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการแนะแนวอาชีพแต่ละระดับนั้นไม่เหมือนกัน สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้นควรเน้นในเรื่องการสำรวจและสัมผัสงานต่าง ๆ ซึ่งจะได้มีความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น หรือได้มีการฝึกอาชีพเบื้องต้น เพื่อเป็นการเตรียมตัวในการไปศึกษาหรือฝึกฝนเพิ่มเติม หรือถึงขั้นความพร้อมที่จะทำงานระดับกึ่งฝีมือ รวมทั้งการมีวินัยและจริยธรรมในการทำงาน เช่น ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ และมีวินัยในการทำงาน

สมชื้อ กอปรคุณูปการ (2549, หน้า 23) ได้กล่าวว่าจุดประสงค์ของการแนะแนวอาชีพเริ่มตั้งแต่การสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ การสร้างความตระหนัก รับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอาชีพ การสำรวจอาชีพการตัดสินใจและวางแผนด้านอาชีพ การเตรียมตัวเพื่ออาชีพ การเข้าสู่อาชีพ และการพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพตลอดทั้งการปรับตัวในการทำงาน การเปลี่ยนงานและเกษียณจากงาน

จึงสรุปได้ว่าขอบข่ายของการแนะแนวด้านอาชีพเริ่มตั้งแต่ การสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ แนะนำให้รู้จักโลกของอาชีพ การสำรวจอาชีพ การตัดสินใจและวางแผนด้านอาชีพ การเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ และการพัฒนาตนเอง เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพรวมทั้งการมีวินัยและจริยธรรมในการทำงาน เช่น ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ และมีวินัยในการทำงาน

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นสามารถสรุปได้ว่าการแนะแนวด้านอาชีพเป็นการช่วยเหลือผู้เรียน ให้ทราบและเข้าใจโลกของอาชีพมากยิ่งขึ้น และสำรวจตนเองว่าเหมาะสมกับอาชีพแบบใด โดยยึดหลักว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพที่แตกต่างกัน และทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกอาชีพ ดังนั้นต้องจัดการแนะแนวให้ผู้เรียนทุกระดับชั้น ซึ่งเนื้อหาในการจัดในแต่ละระดับชั้นต้องแตกต่างกัน ที่สำคัญต้องคำนึงถึงวัยและความพร้อมของผู้เรียนเป็นหลัก ครูผู้ให้บริการแนะแนวด้านอาชีพจะต้องมีความรู้กว้างขวางด้านอาชีพ มีการบริการข้อมูลข่าวสารด้านแหล่งฝึกอาชีพ จัดนิทรรศการด้านอาชีพ มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ ให้คำปรึกษาในการเลือกอาชีพ และคอยช่วยเหลือในเรื่องการทำงานส่งเสริมรายได้ รวมถึงมีการเก็บรวบรวมข้อมูลการประกอบอาชีพของนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้วด้วย

1.3.3 การแนะแนวชีวิตและสังคม

1) ความหมายของการแนะแนวชีวิตและสังคม

เทพชัย แฝงพงศ์ (2540, หน้า 19-29) ให้ความหมายว่าการแนะแนวชีวิตและสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในตนเองและสภาพแวดล้อม

สามารถมีชีวิตและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพจิต มารยาทสังคม การคบเพื่อนต่างเพศ และเพศเดียวกัน การใช้เวลาว่าง บุคลิกภาพ การแต่งกาย อารมณ์ และการควบคุมอารมณ์ มนุษยสัมพันธ์ จริยธรรม ค่านิยม การใช้จ่ายเงิน ศาสนา และความเชื่อ

วิไลรัตน์ แสงศรี (2540, หน้า 13-14) ให้ความหมายว่าการแนะแนวชีวิตและสังคม (Personal - Social Guidance) เป็นการบริการที่มุ่งให้ผู้รับบริการรู้จักพัฒนาดตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ หรือสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความคิดสร้างสรรค์ และทำตัวให้เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ

มณฑา ขันวิชัย (2542, หน้า 13 - 14) ให้ความหมายว่าการแนะแนวชีวิตและสังคม หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างมีความสุขในสังคม สาเหตุเนื่องมาจากที่บุคคลอาจประสบความยุ่งยากในการดำรงชีวิต เช่น การเลือกคบเพื่อน การเลือกคู่ครอง การเป็นปมด้อยต่างๆ ปัญหาครอบครัวและอื่นๆ ถ้าบุคคลมีทุกข์จากปัญหามากเกินไปย่อมไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพได้ ในทางตรงกันข้ามไม่มีการแนะแนวและแก้ไขปัญหาได้ เขาจะมีโอกาสกระทำในสิ่งต่างๆ ในชีวิตอย่างประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ลักขณา สริวัฒน์ (2543, หน้า 78) ให้ความหมายว่าการแนะแนวชีวิตและสังคม หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเข้าใจตนเองส่งเสริมให้มีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งจะทำให้เขาสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้นและปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งพิจารณาสิ่งสำคัญได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การแนะแนวเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวมุ่งให้แต่ละคนมีพัฒนาการ (individual development) ในทุกๆ ด้าน เช่น เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม มีบุคลิกภาพที่ดี
2. การแนะแนวเกี่ยวกับด้านสังคมของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนเพื่อให้เขามีทักษะในการปรับตัวที่ดี เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ รวมไปถึงการปรับตัวกับครอบครัวในอนาคตด้วย

สรุปได้ว่าการแนะแนวส่วนตัวและสังคมเป็นการแนะแนวที่เน้นการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนในด้านการดำรงชีวิตให้ประสบความสำเร็จในขณะเดียวกันยังส่งเสริมให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

2) ขอบข่ายการแนะแนวชีวิตและสังคม

ลักขณา สริวัฒน์ (2543, หน้า 80) กล่าวถึงประเภทของกิจกรรมกลุ่มที่สามารถนำมาจัดในการแนะแนวชีวิตและสังคม แบ่งได้ดังนี้

1. การเชิญวิทยากรบรรยาย เพื่อให้มีโอกาสรับความรู้ที่กว้างขึ้น

2. การทำกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียนหรือชั่วโมงโฮมรูม เพื่อให้ นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ตนเองและผู้อื่น

3. การจัดให้นักเรียนรับข้อเสน�픒ศเป็นกลุ่ม

4. การทำกิจกรรมกลุ่มตามความสนใจในลักษณะชุมนุมหรือกิจกรรม ต่างๆ เช่น กิจกรรมด้านวิชาการ ศาสนา สังคม และสันทนาการ ด้านสุนทรีย์ะ ด้านบริการ และ สถานักเรียนเป็นต้น

กรมวิชาการ (2544ข, หน้า 5) กล่าวถึงภาระงานของการแนะแนวชีวิต และ สังคมว่าช่วยให้เข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีอารมณ์มั่นคง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สมชื่อ กอปรคุณูปการ (2549, หน้า 23) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของ การแนะแนวชีวิตและสังคมว่าเริ่มตั้งแต่การรู้จักชีวิตและสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การรู้จักตนเองรู้ คุณค่าของตน การรู้จักปรับตัวและแก้ปัญหา การพัฒนาตนเอง การฝึกทักษะชีวิตและทักษะสังคม เพื่อให้มีบุคลิกภาพ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี

สรุปได้ว่าขอบข่ายของการแนะแนวชีวิตและสังคมต้องเริ่มที่ การรู้จักและเห็นคุณค่าของตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เพื่อฝึก ทักษะในการอยู่ร่วมกับคนในสังคม ดังนั้นการแนะแนวชีวิตและสังคม จึงหมายถึงการแนะแนวให้ บุคคลรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน ยังช่วยให้พัฒนาและปรับตัวเพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นด้วย สามารถใช้กิจกรรมมาช่วยในการแนะแนวด้วย เช่น การเชิญ วิทยากรมาบรรยาย จัดกลุ่มทำกิจกรรมที่วิเคราะห์ตนเองในคาบ/ชั่วโมงโฮมรูม รวมกลุ่มทำกิจกรรม ตามความสนใจในลักษณะชุมนุม จัดทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทราบข้อมูลทางครอบครัว เป็นต้น

2. สภาพการจัดกิจกรรมแนะแนว

จารุรักษ์ สุขเสริม (2541, หน้า 1-2) พบว่าสภาพการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน ประถมศึกษายังปฏิบัติได้น้อย คือการจัดให้มีปฏิทินในการปฏิบัติงานแนะแนวประจำปี ไม่มีการ ส่งครูที่จัดกิจกรรมแนะแนวเข้าอบรม เพื่อเพิ่มความรู้ด้านแนะแนว โรงเรียนยังขาดงบประมาณ และผู้ปกครองมีฐานะยากจนทำให้ขาดปัจจัยสนับสนุนนักเรียน ครูแนะแนวและคณะครูขาด ความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมแนะแนว

ลักขณา สรีวัฒน์ (2543, หน้า 39-40) พบว่าสภาพการจัดกิจกรรมแนะแนวของ สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดงานแนะแนวไม่เป็นระบบ ขาดความพร้อมในการจัดบริการแนะแนว ให้ครอบคลุม ผู้บริหารไม่เห็นคุณค่าการแนะแนว ระบบการนิเทศการแนะแนวไม่มีประสิทธิภาพ ดูแลไม่ทั่วถึง บุคลากรขาดทักษะและประสบการณ์ ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่จะ นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานแนะแนว งบประมาณในการจัดงานแนะแนวไม่เพียงพอ

ทองใบ สุขมาก (2545, หน้า 1-2) ได้เสนอสภาพการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน ประถมศึกษาว่า ผู้บริหาร คณะครูและผู้รับผิดชอบงานแนะแนวในโรงเรียน ไม่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมแนะแนว การแนะแนวไม่สอดคล้องไปกับวิชาการ มีการปฐมนิเทศนักเรียนและผู้ปกครองน้อย ไม่มีการสำรวจสภาพทั่วไปของโรงเรียน นักเรียนและชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน คณะกรรมการ ผู้บริหารโรงเรียน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดกิจกรรมแนะแนว ตลอดจนขาดการส่งเสริมให้นักเรียนประถมศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาตัวเองและสังคม เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ของนักเรียน

เสรี ใจเอื้อ (2551, หน้า 110) ได้เสนอผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาในภาพรวมพบว่า ดำเนินกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับมาก โดยมีการจัดบริการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการแนะแนว แต่มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับน้อย

จากสภาพการจัดกิจกรรมแนะแนวที่เสนอมาสรุปรูปได้ว่าการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียนนั้นผู้บริหาร และครูผู้สอนยังขาดความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้กิจกรรมแนะแนวในโรงเรียนลดความสำคัญลงไปเนื่องจากผู้สอนไม่มีวิธีในการจัด จึงหลีกเลี่ยงที่จะจัดกิจกรรมแนะแนว ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะในการพัฒนา ศึกษา ค้นคว้า ความต้องการของตนเอง

3. ปัญหาการจัดกิจกรรมแนะแนว

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 2-3) สรุปปัญหาการจัดกิจกรรมแนะแนว ส่วนใหญ่ว่ามาจากด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญงบประมาณไม่เพียงพอ บุคลากรน้อย ขาดความรู้ประสบการณ์ ขาดอาคารสถานที่มาจัดบริการ จัดไม่ครอบคลุมงานบริการทั้ง 5 บริการ ขาดสื่อขาดเครื่องมือ ขาดการสนับสนุนงานแนะแนวซึ่งผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ ขาดการร่วมมือประสานงานภายในและภายนอกสถานศึกษาและอื่นๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้งานแนะแนวยังไม่ประสบความสำเร็จและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

บรรจบ แท้มทอง (2545, หน้า 34) ได้สรุปปัญหาการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษาที่สำคัญที่สุดว่า คือการที่บุคลากรหลายฝ่ายไม่เห็นความสำคัญของการแนะแนวในสถานศึกษา เพราะมีความคิดว่าการแนะแนวเป็นการเพิ่มงานนำความยุ่งยากมาให้ต้องใช้เทคนิคมาก ครูทุกคนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างดีก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมแนะแนว อีกทั้งยังเป็นการซ้ำซ้อนเสียเวลา ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร ซึ่งแท้จริงแล้วงานแนะแนวมิใช่การเพิ่มภาระแต่เป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้งานแนะแนวยังเป็นงานที่มีคุณค่าต่อชีวิตและอนาคต

ของเด็ก เพราะจะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาและเลือกทางดำเนินชีวิตได้อย่างสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพ

กมลวรรณ เทียงธรรม (2546, หน้า 45) กล่าวว่าการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนซึ่งแบ่งเป็น 5 บริการ คือ บริการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการให้บริการแนะแนว ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การเขียนอัตชีวประวัติ การรวบรวมข้อมูลเด็กโดยใช้ระเบียบวิธีที่เหมาะสม การใช้มาตราส่วนประมาณค่าเพื่อตัดสินอุปนิสัยของเด็ก การใช้แบบสอบถาม สังคมมิติ การไปเยี่ยมบ้าน การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี การให้คำปรึกษาแบบนำทาง แบบไม่นำทาง และแบบสายกลาง การบริการสนเทศเป็นหมู่และรายบุคคล การจัดวางตัวนักเรียนในด้านการศึกษา การงานอาชีพ ทุนการศึกษา ฯลฯ ปัญหาการแนะแนวที่พบในโรงเรียนประถมศึกษาได้แก่ ขาดการสนับสนุนด้านปัจจัย การดำเนินงานยังไม่เพียงพอ ครูแนะแนวขาดความรู้และทักษะการให้บริการแนะแนว ครูแนะแนวมีเวลาในการให้บริการแนะแนวแก่นักเรียนที่มารับบริการไม่เต็มที่ ขาดการประสานงานระหว่างครูแนะแนวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวยังมีน้อยสำหรับโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาการจัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการเช่นเดียวกัน

ลักขณา สรีวัฒน์ (2543, หน้า 38 - 40) ได้กล่าวถึงปัญหาการแนะแนวในประเทศไทยในปัจจุบันพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารและระบบงานแนะแนวของกระทรวงศึกษาธิการที่ไม่มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการแนะแนวที่ชัดเจนว่า เป็นกลุ่มระดับการศึกษาหรือระดับอายุ ช่วงใด ไม่กำหนดบทบาทหรือหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการแนะแนวของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ชัดเจน ไม่มีการกระจายอำนาจและการประสานงานไปสู่ส่วนภูมิภาค และเจตคติของผู้บริหารในการแนะแนวไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ปัญหาการจัดระบบงานแนะแนวในสถานศึกษาพบว่า ทุกระดับส่วนใหญ่บริหารงานแนะแนวอย่างไม่มีระบบ ขาดปัจจัย ความพร้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการแนะแนว จัดบริการแนะแนวไม่ครบและไม่ครอบคลุม ไม่สอดคล้องกับนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม ประการสุดท้ายผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เห็นคุณค่าของการแนะแนว

3. ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของบุคลากรแนะแนวพบว่าขาดแคลนบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาในด้านการแนะแนวโดยตรง ไม่มีครูแนะแนวในการศึกษาระดับอนุบาลและประถมศึกษา ไม่มีการกำหนดบทบาทของครูแนะแนวอย่างชัดเจนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา บางโรงเรียนไม่มีครูแนะแนว การฝึกอบรมครูแนะแนวไม่มีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การนิเทศงานแนะแนวไม่มีประสิทธิภาพ ดูแลไม่ทั่วถึงครูแนะแนวและการแนะแนวไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร การคัดเลือกบุคลากรแนะแนวขาดประสิทธิภาพจึงได้ครูแนะแนวที่มีคุณสมบัติไม่ตรง ครูแนะแนวมักจะมีปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์กับครูหรือบุคคลในด้านอื่น

โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนทำให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแนะแนว บุคลากรขาดทักษะที่จำเป็นในการให้บริการแนะแนว และขาดโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมแนะแนว

4. ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของเครื่องมือและอุปกรณ์การแนะแนว พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดความร่วมมือกับส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการผลิตเครื่องมือทำให้ขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมแนะแนว ร่วมกับบุคลากรแนะแนวส่วนใหญ่ขาดทักษะและประสบการณ์ในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานแนะแนว ไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือและอุปกรณ์ในการแนะแนว

5. ปัญหาเกี่ยวกับประชาสัมพันธ์งานแนะแนว พบว่าการประชาสัมพันธ์การแนะแนวยังขาดประสิทธิภาพ บวกกับบุคลากรไม่มีการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนทักษะ เทคนิคในการประชาสัมพันธ์งานแนะแนวทำให้ผู้รับการแนะแนวไม่ทราบถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการแนะแนว

6. ปัญหาความร่วมมือและประสานงานต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน

7. ปัญหางบประมาณดำเนินงานแนะแนว พบว่าการวิชาการและสถานศึกษาต่างมีงบประมาณที่จำกัดในการรับผิดชอบงานแนะแนว

8. ปัญหาการส่งเสริมงานวิจัยทางการแนะแนว พบว่า ผลงานวิจัยของผู้ศึกษาวิชาการแนะแนวไม่มีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ไม่มีการสนับสนุนจากส่วนกลางในการวิจัยทั้งในด้านนโยบายและงบประมาณ และไม่มีการฝึกอบรมให้บุคลากรแนะแนวมีความรู้และทักษะในการวิจัยการแนะแนวโดยเฉพาะ

สรุปได้ว่าปัญหาในการจัดกิจกรรมแนะแนวทั้ง 3 ด้านนั้นมีสาเหตุมาจาก 1) ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนวมีจำนวนชั่วโมงมากเกินไป 2) ครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนวไม่มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการจัดกิจกรรม 3) ครูแนะแนวขาดความรู้ทักษะการให้บริการแนะแนว และขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก 4) นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนวิชาแนะแนว 5) สถานที่ในการจัดกิจกรรมแนะแนวไม่เหมาะสม เป็นต้น

4. กิจกรรมนักเรียน

4.1 ความหมายของกิจกรรมนักเรียน

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2538, หน้า 491) ให้ความหมายว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันจัดขึ้นนอกเวลาเรียนหรือนอกเหนือหลักสูตรที่โรงเรียน กำหนดให้เรียนในเวลาปกติ ทั้งนี้ด้วยความสมัครใจของนักเรียนเองและด้วยความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมแต่ละอย่างบรรลุความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สุพิน บุญชูวงศ์ (2542, หน้า 1 - 2) ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียน หมายถึง งานหรือสิ่งที่บุคคลกระทำอย่างมีเป้าหมาย กิจกรรมนักเรียนมีชื่อเรียกในภาษาไทยหลายชื่อ

เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมพิเศษ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมร่วมหลักสูตร ซึ่งกิจกรรมที่ จัดเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับหลักสูตรหรือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนการสอนตามปกติทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาในตัวนักเรียนอย่างสมบูรณ์

สุพัชรา ชิมเจริญ (2545, หน้า 6) ให้ความหมายว่ากิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจ ของผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ภูติพิที่หน้าที่ของตนเอง

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2545, หน้า 225) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึงกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความร่วมมือของครูและนักเรียนเพื่อสนองความต้องการและความสนใจอันเป็นแนวทางเสริมสร้างประสบการณ์และพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ของนักเรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในห้องเรียน แต่อาจจะช่วยส่งเสริม กิจกรรมในห้องเรียนให้มีประโยชน์และคุณค่ามากยิ่งขึ้น ส่วนมากมักจะจัดนอกเวลาเรียน มีบรรยากาศเป็นกันเองและมีครูที่ปรึกษาปฏิบัติงานร่วมกันด้วย

กูด (Good, 1973, p. 9) ให้ความหมายว่า กิจกรรมนักเรียนมี ลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมดำเนินการด้วยตนเอง โดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากอาจารย์และอยู่ภายใต้การควบคุมของสถานศึกษา
2. จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความสามารถ รวมทั้งเพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตของนักเรียน
3. จัดขึ้นโดยไม่กำหนดให้มีหน่วยกิตและสิทธิที่ได้จะไม่ถือว่าเป็นสำเร็จการศึกษา
4. มีบรรยากาศเป็นกันเองยิ่งกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติ

มิลเลอร์ (Miller, 1986, p.65) ให้ความหมายสั้นๆ ว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึงกิจกรรมนอกหลักสูตรที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยไม่เกี่ยวกับเวลาเรียนในชั้นเรียน

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมนักเรียน หมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต การปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข โดยไม่มุ่งเน้นคะแนนในการวัดผลการศึกษา

4.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมนักเรียน

ดำรง ประเสริฐกุล (2542, หน้า 25) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ ความสามารถทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ

2. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษารู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
3. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษารู้จักแก้ปัญหาอย่างมีระบบ
4. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษามีค่านิยมที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
5. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษามีเจตคติที่ดี ในการเลือกฝึกอาชีพ สามารถหารายได้ระหว่างเรียนโดยไม่เสียการเรียน
6. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาปรับตัวเข้าได้กับสังคมรอบด้าน พัฒนาบุคลิกภาพลักษณะนิสัยให้สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
7. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษารู้จักดูแลรักษาสุขภาพอนามัย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
8. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้รู้จักปกครองกันเอง เป็นการวางพื้นฐานประชาธิปไตยในโรงเรียน

มุกตาวรรณ สังข์สุข (2543, หน้า 18) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน อีกทั้งยังให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจตนเองมากขึ้น กล้าแสดงออกตามความสามารถของตน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามรูปแบบประชาธิปไตย และเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ

ลัดดาวัลย์ แดงใหญ่ (2548, หน้า 17) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมนักเรียนว่า เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาพัฒนาบุคลิกภาพ มีเจตคติที่ดี สามารถฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ดังที่กล่าวมาแล้ว และสถานศึกษาต่างๆ ก็ได้พยายามจัดกิจกรรมดังกล่าวตามจุดมุ่งหมาย เพื่อให้บรรลุประโยชน์ที่นักเรียนนักศึกษาพึงจะได้รับ

ร็อบบินส์ (Robbins, 1974, p.29) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า กิจกรรมนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนที่จัดขึ้นในโรงเรียน โดยมุ่งช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล ให้มีการพัฒนากับด้านที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของตน ซึ่งมีด้วยกัน 3 ลักษณะคือ ความต้องการพัฒนาด้านร่างกายซึ่งมีมาตั้งแต่กำเนิด เด็กต้องการทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการนี้ ความต้องการลักษณะที่สอง คือความต้องการทางด้านอารมณ์ ซึ่งเด็กทุกคนก็ต้องมีอารมณ์ดี มั่นคง รักคนอื่นและคนอื่นรักและเมตตาปรานี และความต้องการทำกิจกรรมที่จะให้ได้พัฒนาการด้านนี้จนสมบูรณ์ และความต้องการลักษณะที่สาม คือความต้องการทางสังคมเด็กต้องการทำกิจกรรมเพื่อให้เพื่อนยอมรับ ให้ปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้

ให้ชื่อเสียงโด่งดังในบรรดาเพื่อน ๆ ของเขา และปรารถนาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเพศเดียวกัน และต่างเพศ

สรุปได้ว่ากิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในด้านที่นักเรียนสนใจ กล้าแสดงออกตามความสามารถของตนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ปรับตนเข้ากับเพื่อนได้ ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเพศเดียวกันและต่างเพศ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ และแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามรูปแบบประชาธิปไตย และมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

4.3 ขอบข่ายของกิจกรรมนักเรียน

การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน อาจจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน สนองตอบต่อสังคมและความต้องการของหลักสูตร

ใจจริง บุญเรืองรอด ได้สรุปกิจกรรมนักเรียนที่ควรจัดในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ (2541, หน้า 149) ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพเป็นกิจกรรมที่มุ่งจัดขึ้นเพื่อเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพโดยเน้นอาชีพอิสระที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ขั้นตอนกระบวนการประกอบอาชีพจากการศึกษาค้นคว้าและประสบการณ์ตรง ทั้งควรให้ทดลองปฏิบัติด้วย
2. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องการเกษตร และการนำเทคนิควิธีการมาใช้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานทางการเกษตร เพื่อพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรให้ดีขึ้น
3. กิจกรรมส่งเสริมการสหกรณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการนำระบบสหกรณ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งแก่ตนเองและสังคม
4. กิจกรรมที่ส่งเสริมอุตสาหกรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ ในด้านอุตสาหกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสนใจในงานอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม
5. กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธาในศาสนาและให้พบเห็นศิลปะและวัฒนธรรมไทย เพื่อให้รู้สึกชื่นชมและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ไทย
6. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการใช้ห้องสมุดให้ถูกต้องตามระบบสากล เพื่อปลูกฝังให้เกิดนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าหาข้อมูล
7. กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่างๆ ในหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในรายวิชาต่างๆ โดยเน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จริง มิใช่การสอนเนื้อหาเพิ่มเติมจากบทเรียนในชั้นเรียน

8. กิจกรรมกีฬา เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้เล่นกีฬาร่วมกัน เพื่อความสามัคคี มีน้ำใจ นักกีฬาและรักการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

9. กิจกรรมนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ตามความถนัด ความสนใจ เพื่อความสนุกเพลิดเพลิน

10. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้รู้สึกหวงแหนและมีส่วนร่วมในการรักษาไว้เป็นมรดกของชาติสืบไป

11. กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้มีการศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้มีโอกาสได้พบเห็นและสัมผัสกับธรรมชาติ ศิลปะ โบราณสถานและแหล่งวิทยาการต่างๆ

12. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งฝึกอบรมบ่มนิสัย ให้เป็นพลเมืองอุดมการณ์ของลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ โดยดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ กองยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 141) ได้แบ่งกิจกรรมนักเรียนตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ

1. กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อการค้นพบความถนัด ความสนใจของตน และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะทางสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

2. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่างๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกรมการรักษาดินแดน

สุพัชรา ชัมเจริญ (2545, หน้า 25) ได้เสนอแนะกิจกรรมนักเรียนที่ควรจัดในสถานศึกษา ดังนี้

1. กิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมความรู้สึกละเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสำรวจ วิเคราะห์ประเมินตนเองตามความเป็นจริง จนกระทั่งรู้จักเข้าใจ ยอมรับ ควบคุมและพัฒนาตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นรู้ว่าตนมีคุณค่า สามารถสร้างสิ่งที่ดีงามให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคมและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ เชื้อชาติปัญหาในการแก้ปัญหาทางด้านศีลธรรม และจริยธรรม เพื่อช่วย

ให้ผู้เรียนมี ความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ทางกาย อารมณ์ และสังคม ทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง สร้างสรรค์และมีความสุขประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข

3. กิจกรรมพัฒนาทักษะการคิด เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้ ผู้เรียนมีทักษะ ด้านรู้จักตนเอง ทักษะการแสวงหาและใช้ข้อมูล ทักษะการคิด การตัดสินใจและ การแก้ปัญหา ทักษะการวางแผนและการจัดการ ทักษะการมีวิสัยทัศน์ ทักษะการกล้าเสี่ยงอย่าง มีเป้าหมายและคุณธรรม ทักษะการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการปรับตัว ทักษะการทำงาน เป็นทีม เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการปรับตัวอยู่กับผู้อื่นในสังคมได้ อย่างมีความสุข เพื่อช่วย ให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

4. กิจกรรมเสริมสร้างการแสวงหาความรู้ เป็นกิจกรรมมุ่งเสริมสร้างประสิทธิภาพใน การเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มีเจตคติที่ดีต่อ การเรียน มีนิสัยในการเรียนที่ดี เห็นคุณค่าของการแสวงหาความรู้ มีเทคนิคและวิธีการเรียนที่ดี รู้ปัจจัยส่งเสริม การเรียนที่ได้ผลและวางแผนการศึกษา และอนาคตของตนได้

5. กิจกรรมเสริมนิสัยรักการทำงาน เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างนิสัยรักการทำงาน เพื่อช่วยให้ ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ปลูกฝังค่านิยมนิสัยรักการทำงาน แสดงถึงความพึงพอใจ มุ่งมั่นที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จและมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

6. กิจกรรมผู้บริโภค เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริม พัฒนาการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ เลือกบริโภคโดยยึดหลักประโยชน์ ประหยัดและปลอดภัยเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงความรู้มาใช้เป็นประโยชน์ต่อการบริโภคในชีวิตประจำวัน

กรมวิชาการ (2545ข, หน้า 2) แบ่งประเภทของกิจกรรมนักเรียน ตามความ แตกต่างระหว่างกิจกรรมไว้ 2 ลักษณะคือ

1. กิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็ม ความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพตลอดจนการพัฒนาทักษะ ของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

2. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ มุ่งเน้นปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่างๆ นำไปสู่พื้นฐาน การทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ กรมการรักษาดินแดน

วี. ปราก้าช (V. Pragash, 1969, pp.113 - 117) ได้สรุปว่ากิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ กิจกรรมด้านส่งเสริมการติดต่อสื่อสาร กิจกรรมเกี่ยวกับการแสดง เช่น ดนตรี ละคร กิจกรรมทางสังคมต่างๆ เช่น การทัศนอาจร การเดินร่ำ งานรื่นเริง งานฉลอง การรับประทานอาหารร่วมกัน กิจกรรมกีฬาและกรีฑา ชุมนุมทางวิชาการต่างๆ เช่น ชุมนุม วิทยาศาสตร์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุม สังคมศึกษา เป็นต้น กิจกรรมด้านสังคมสังเคราะห์

ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือชุมชน การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดกทุกข์ได้ยาก กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ

โพรแลนด์ (Bloland, 1970, pp.185 - 201) ได้จำแนกประเภทชนิดของกิจกรรมนักเรียนดังนี้ กิจกรรมสถานนักเรียน กิจกรรมชุมนุมหรือชมรมต่างๆ การจัดทำวารสาร การจัดแสดงทางศิลปะ การแสดงละคร การแสดงดนตรี การลูกเสือและอนุภาษาด การทัศนจร เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมนักเรียนสามารถรวบรวมเป็นหมวดหมู่ ตามลักษณะและจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละชนิดได้ ดังนี้คือ กิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจ เช่น ชุมนุมวิชาการต่างๆ ประกอบด้วยชุมนุมภาษา ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมสังคมศาสตร์ การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น และกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้นำเพื่อประโยชน์ที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์ อาสาพัฒนาและการช่วยเหลือชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนที่ทำการศึกษาคือโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเปิดทำการสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มีเพียงกิจกรรมลูกเสือ และเนตรนารี

4.3.1 กิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจ

1) ความหมายของกิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจ

ดาร์ง ประเสริฐกุล (2542, หน้า 25-26) ให้ความหมายที่ใกล้เคียงกับกิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจไว้ว่า เป็นกิจกรรมอิสระของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้เวลาของตนเองให้เป็นประโยชน์ตามความสนใจ ความสมัครใจ ความจำเป็น โดยมีผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องคอยดูแล

กรมวิชาการ (2546 ข, หน้า 6) กล่าวว่ากิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

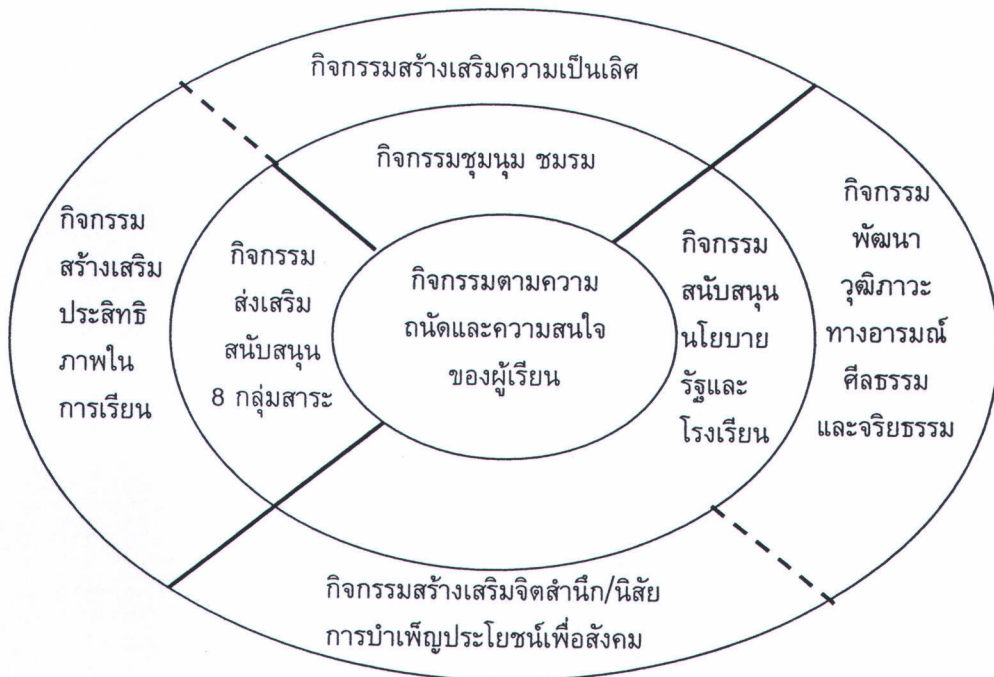
สุภัทรา จำปาเงิน (2548, หน้า 36) ได้ให้ความหมายที่ใกล้เคียงกับกิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจไว้ว่าเป็นกิจกรรมมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติงานรวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเอง โดยนักเรียนที่มีความสนใจในวิชาการหรือกิจกรรมอย่างเดียวกัน สมัครใจดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกัน มีการกำหนดวัตถุประสงค์และระเบียบข้อบังคับ โดยมีอาจารย์คอยให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่ากิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจน การพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำ ประโยชน์เพื่อสังคม ผู้เรียนสมัครใจที่จะเข้าร่วมโดยมีผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องคอยดูแล

2) ขอบข่ายของกิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจ

กรมวิชาการ (2546ข, หน้า 7) กล่าวว่าขอบข่ายของกิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ครอบคลุมกิจกรรมดังต่อไปนี้ กิจกรรมชุมนุม ชมรมต่าง ๆ กิจกรรมสนับสนุนส่งเสริม การเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม เช่น โครงการ หรือจะเป็นกิจกรรมที่สนองนโยบายรัฐ กระทรวง กรม และโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ กิจกรรมรณรงค์เรื่องสารเสพติด เอ็ดส์ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจ โดยอาจเลือกกิจกรรมตามที่โรงเรียนเสนอให้นักเรียนหรือนักเรียนที่มีความสนใจตรงกันรวมกลุ่มกันเสนอขอเปิดกิจกรรมจากโรงเรียนก็ได้ ซึ่งอาจเรียกชื่อเป็นชุมนุมหรือชมรม แล้วแต่จะตกลงกันในกลุ่ม การรวมกลุ่มควรเป็นการจัดตั้งอย่างเป็นทางการมีระเบียบข้อบังคับเป็นกฎเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนักเรียนกับครูที่ปรึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 36) ซึ่งสอดคล้องกับผังมโนทัศน์ของกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจดังนี้

ภาพ 3 ผังมโนทัศน์กิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ
ที่มา : (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 65)

สรุปได้ว่ากิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นกิจกรรมจัดตามหลักสูตรโดยที่ผู้เรียนตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยความสมัครใจ

โดยทางโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่สำรวจ รวบรวม ความต้องการความสนใจของนักเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ให้ตรงตามกิจกรรม ที่นักเรียนสนใจ เช่น กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมสร้างเสริมจิตสำนึก กิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรม ตามสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านตามนโยบายของรัฐ เป็นต้น

4.3.2 กิจกรรมลูกเสือ

1) ความหมายของกิจกรรมลูกเสือ

อนุสรณ์ กุศล (2539, หน้า 359) ได้ให้ความหมายว่ากิจกรรมลูกเสือ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่ง ที่เน้นวิธีการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง กล่าวคือจัดการเรียนการสอนที่ใดๆ ก็ได้ ในป่า ใต้ต้นไม้ กลางสนาม โดยการจัดกิจกรรมที่ฝึกจริง ปฏิบัติจริง เช่น การเดินทางไกลและการอยู่ค่ายพักแรม หรือวิชาการเดินทางสำรวจ ลูกเสือต้องเดินทางไกล พร้อมสัมภาระ

วิเชียร อุสาร์ (2542, หน้า 12) ได้ให้ความหมายกิจกรรมลูกเสือว่า เป็น กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่ออบรมสั่งสอน และฝึกฝนให้เด็กและเยาวชนของชาติเป็นพลเมืองดีมีคุณธรรมทำให้เด็กแต่ละคนมีสมรรถภาพทางกายและจิตใจ เพื่อจะใช้สมรรถภาพนั้นบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

วิรัช พรหมสุพรรณ (2544, หน้า14) ได้ให้ความหมายกิจกรรมลูกเสือว่า เป็นการจัดกิจกรรมตามกระบวนการของลูกเสือเพื่อให้เยาวชนเป็นคนดีของชาติ

ปรีชา เอติยัติ (2545, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมลูกเสือไว้ว่า เป็นการจัดกิจกรรม เพื่ออบรม สั่งสอนและพัฒนาให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสงบสุข

กูด (Good, 1973, p.521) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมลูกเสือไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น การข่าวสารและการใช้อุปกรณ์ ตลอดจนการมีน้ำใจนักกีฬา

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นตามกระบวนการลูกเสือที่ส่งเสริมให้เยาวชนของชาติได้พัฒนาทางร่างกาย สติปัญญาจิตใจ มีระเบียบวินัย มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเสียสละบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณะประโยชน์ นอกจากนั้นยังเป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างลักษณะนิสัย เพื่อให้เยาวชนของชาติเป็นพลเมืองดี

2) ขอบข่ายการจัดกิจกรรมลูกเสือ

สำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ(2540, หน้า 100-102) กล่าวว่า เพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพของเยาวชนเป็นรายบุคคล เพื่อให้บรรลุถึง การพัฒนาอย่างสมบูรณ์ซึ่งร่างกาย สติปัญญา จิตใจและศีลธรรม เพื่อเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อบุคคล

อันรอบข้างในฐานะที่เป็นสมาชิกอยู่ในสังคมท้องถิ่น ชุมชนในชาติ และในสังคมนานาชาติด้วย ซึ่งแต่ละประเทศได้เขียนวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันตามความนิยมของประเทศตน แต่ไม่หนีไปจากหลักการที่ได้กล่าวไว้แล้ว สำหรับประเทศไทย ได้กำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายในการพัฒนาตัวลูกเสือไว้ในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2507 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. 2528 ความว่า “คณะลูกเสือแห่งชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบช่วยสร้างสรรค์แก่สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าเพื่อความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศชาติ” ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาอุดมการณ์ 8 ประการ คือ 1) พัฒนาทางกาย 2) พัฒนาทางสติปัญญา 3) พัฒนาทางจิตใจและศีลธรรม 4) การสร้างค่านิยมและเจตคติ 5) พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6) พัฒนาสัมพันธภาพทางสังคม 7) พัฒนาสัมพันธภาพต่อชุมชน 8) พัฒนาทางด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ต้องใช้กิจกรรมเป็นสื่อและกิจกรรมมิใช่มุ่งฝึกทักษะเป็นรายบุคคลอย่างเดียว แต่กิจกรรม นั้นมุ่งไปสู่ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ เป็นกิจกรรมด้านการบริการให้เด็กเกิดทักษะ โดยทำงานเป็นกลุ่ม เป็นหมู่ มีการวางแผนงานโดยผู้จัด จัดทำร่วมกับเด็กทั้งนี้เพื่อสนองเจตนารมณ์และความต้องการของเยาวชนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 68 - 77) กล่าวว่ากิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำงานประโยชน์ให้แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะลูกเสือแห่งชาติ รวมทั้งให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยปฏิบัติตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติ ว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือ พ.ศ. 2509

การจัดกิจกรรมลูกเสือ จะมีการเปิด และปิดประชุมกองทุกครั้ง ก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้ พิธีเปิด (เชิญธงขึ้น สวดมนต์ สงบนิ่ง ตรวจ แยก) เกมหรือเพลงทำให้เกิดความสนุกสนาน เป็นการอบอุ่นร่างกายก่อนการปฏิบัติกิจกรรม อาจใช้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องหรือสัมพันธ์กับเนื้อหาเสมอไป การปฏิบัติกิจกรรมเน้นปฏิบัติกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้ระบบหมู่เพื่อสะดวกต่อการเรียนการสอนตลอดจน การควบคุมดูแล ตรวจสอบและให้คำแนะนำแก้ไข การเล่าเรื่องสั้น ควรเน้นเรื่องง่าย ๆ และสรุปให้เข้าใจว่ามีประโยชน์อย่างไร ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความสามัคคี ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความกล้าหาญอดทน ฯลฯ พิธีปิด (นัดหมาย ตรวจ เชิญธงลง)

การวัดผลประเมินผลกิจกรรมลูกเสือ มี 2 กิจกรรม คือ

1.1 กิจกรรมบังคับเป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้ลูกเสือเนตรนารีผ่านช่วงชั้นหรือ จบหลักสูตร โดยการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่าน การประเมินสังเกตความสนใจ การเข้าร่วมกิจกรรม ชักถาม และการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

1.2 วิชาพิเศษเป็นการวัดและประเมินผลในแต่ละวิชาโดยการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และใช้เกณฑ์การประเมินผลดังนี้

1.2.1 ผ่าน (ผ)

1.2.2 ไม่ผ่าน (มผ)

กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือ - เนตรนารี เป็นหัวใจของการลูกเสือ ลูกเสือทุกคนต่างก็มีโอกาสที่จะอยู่ค่ายพักแรมตามข้อบังคับของคณะลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครอง หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือ พ.ศ. 2509 ข้อ 273 -279 กำหนดไว้ว่า “ให้ผู้นำกับกลุ่ม หรือ ผู้นำกับลูกเสือนำลูกเสือไปฝึกเดินทางไกล และแรมคืนในปีหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ครั้งหนึ่งให้พักแรมอย่างน้อยไม่เกิน 1 คืน” การเดินทางไกลและแรมคืน มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้ลูกเสือมีความอดทน อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักช่วยตนเอง รู้จักอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนวิชาลูกเสือเพิ่มเติม ผู้บังคับบัญชาลูกเสือจำเป็นต้องวางแผนนำลูกเสือไปเดินทางไกล และแรมคืนไว้ให้พร้อมก่อนและเนิ่น ๆ ดังนั้น บทบาทผู้บังคับบัญชาลูกเสือมีหน้าที่รับผิดชอบต่อลูกเสือต้องงานการอยู่ค่ายพักแรมและตามหน้าที่ของตนเอง จึงจำเป็นต้องหาโอกาสให้ลูกเสือได้มีโอกาสในการอยู่ค่ายพักแรมเสมอ

อนึ่ง ผู้บังคับบัญชาลูกเสือต้องเข้าใจว่ากิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรมนี้เป็นกิจกรรมสำหรับเด็ก มิใช่กิจกรรมของผู้ใหญ่ ความสำเร็จคือ กิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของเด็ก ได้แก่ การผจญภัย การได้เพื่อน ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ได้สนุกและความสุข พร้อมทั้งเกิดทัศนคติที่ดีต่อการไปอยู่ค่ายพักแรมด้วย ถือว่าสิ่งนี้เป็นจุดหมายที่สำคัญ

กรมวิชาการ (2546ข, หน้า 65) กล่าวว่ากิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารีเป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคมและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งกระบวนการจัดกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารีเป็นไปตามข้อกำหนดของคณะลูกเสือแห่งชาติรวมทั้งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยกำหนดหลักสูตรเป็น 4 ระดับ ระดับละ 3 ช่วงชั้นดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 หลักสูตรลูกเสือสำรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีวิชาพิเศษ 18 วิชา ใช้วิธีบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้

ช่วงชั้นที่ 2 หลักสูตรลูกเสือสามัญ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีวิชาพิเศษ 54 วิชา ใช้วิธีบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้

ช่วงชั้นที่ 3 หลักสูตรลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 มีวิชาพิเศษ 76 วิชา เรียนนอกเวลาหรือเรียนในเวลาในภาคเรียนที่ 2

ช่วงชั้นที่ 4 หลักสูตรลูกเสือวิสามัญ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 (เป็นกิจกรรมบังคับ) มีวิชาพิเศษ 11 วิชา ใช้เวลาเรียนในเวลาตามแต่ละสถานศึกษาเป็นผู้จัด สัปดาห์ละ 2 คาบ

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นตามข้อกำหนดของ คณะลูกเสือแห่งชาติรวมทั้งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยแบ่ง หลักสูตรการเรียนการสอนออกเป็น 4 ระดับ ระดับละ 3 ช่วงชั้นซึ่งเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนจะแตกต่างกันไป แต่ในการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ระดับ จะมีการเปิด และปิดประชุมกองทุกครั้ง ก่อนและหลังการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเอง ผู้บังคับบัญชา ลูกเสือจำเป็นต้องวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสะดวกต่อการเรียนการสอนตลอดจนการ ควบคุมดูแล

5. สภาพการจัดกิจกรรมนักเรียน

สุทธิ ชำ่มลำเจียก (2539, หน้า 3) กล่าวว่าสภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา มอบหมายให้หัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้กำหนด แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านวิธีการเน้นกระบวนการปฏิบัติกิจกรรม และจัดให้ครบตาม หลักสูตร ด้านบุคลากร ให้ครูทุกคนเป็นที่ปรึกษากิจกรรมโดยครู 1 คนต่อกิจกรรม 1 กลุ่ม ด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่ใช้เงินบำรุงการศึกษาในการจัดกิจกรรม ได้แก่ จัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ตำรา และคู่มือการจัดกิจกรรม มีการติดตามประเมินผลโครงการ และมีเกณฑ์ในการประเมินผล

ประยูร เพ็งชะตา (2541, หน้า 3-4) พบว่าสภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนใน โรงเรียนทั้งรูปแบบการจัด การนำเสนอไม่เป็นที่สนใจของนักเรียนเท่าที่ควร ความรู้ ความสามารถของบุคลากรที่จัดกิจกรรมนักเรียนไม่เพียงพอ อาคารสถานที่คับแคบ ขาดแคลน งบประมาณในการจัดกิจกรรมนักเรียน ผู้ปกครองไม่สนับสนุนกิจกรรมนักเรียนทำให้การจัด กิจกรรมนักเรียนไม่บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

โกเมศ สุตประเสริฐ (2546, หน้า 3) กล่าวว่าสภาพการจัดการกิจกรรมในโรงเรียน การวางแผนมอบให้หัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรม หลักเกณฑ์ การจัดกิจกรรมในสถานศึกษา คำนึงถึงความพร้อมของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และ สถานที่ ซึ่งครูที่ปรึกษากิจกรรม หัวหน้าหมวดกิจกรรมและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน มีการแจ้งนโยบาย เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้ครูทราบ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบ พร้อมทั้งจัดสรร เงินบำรุงการศึกษาสนับสนุนการจัดกิจกรรม นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ และมีการใช้อาคารสถานที่อย่างคุ้มค่า การติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยให้ครูที่ ปรึกษากิจกรรมรายงานสรุปผลการจัดกิจกรรม มีการสังเกตการณ์จัดกิจกรรม

โกวิทย์ กิ่งก้าน (2551, หน้า 116) พบว่าสภาพการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนด้านกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยคือ มีการวางแผนการประชุมคณะครูในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของกิจกรรมตามความถนัดความสนใจของผู้เรียน มีการดำเนินการแต่งตั้งคณะครู

เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมการเรียนการสอนตามความถนัดความสนใจของผู้เรียน และมีการประเมินผล การกำหนดเป้าหมายเพื่อการกำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างชัดเจน

เสรี ใจเอื้อ (2551, หน้า 110) ได้เสนอผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาในภาพรวมพบว่า ดำเนินการจัดกิจกรรมตามความถนัด และความสนใจ และกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารีอยู่ในระดับมาก โดยมีการมอบหมายงานการจัด กิจกรรมแก่ครู มีการประชุมชี้แจงให้ความรู้ในการดำเนินกิจกรรมแก่ผู้เกี่ยวข้อง มีการจัดตั้ง กลุ่มหรือกองลูกเสือ - เนตรนารีที่ถูกต้องตามข้อบังคับของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ เนื้อหาใน การจัดการเรียนการสอนลูกเสือ - เนตรนารี มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นประชาธิปไตย และสวดแทรก กุณธรรม จริยธรรม ส่วนการรายงานผลการดำเนินกิจกรรมให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่าง ต่อเนื่อง และการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารีในโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียน การสอนอยู่ในระดับน้อย

จากการรวบรวมข้อมูล สรุปได้ว่าสภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยส่วนใหญ่ มอบหมายให้หัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้วางแผนและแจกนโยบายการจัดกิจกรรมให้ครูเป็น ผู้ทำการจัดกิจกรรมนักเรียน แต่ครูบางส่วนยังมีทักษะไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมนักเรียน ให้มีความน่าสนใจ และขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมที่เพียงพอ ผนวกกับอาคารสถานที่ ของโรงเรียนในบางโรงเรียนคับแคบเกินไป ทำให้การจัดกิจกรรมนักเรียนไม่เต็มตาม ประสิทธิภาพ

6. ปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียน

สุนทร พงษ์เก่า (2547, หน้า 36) ได้สรุปประเด็นปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการจัด กิจกรรมนักเรียน ดังนี้

1. ผู้บริหารไม่สนับสนุน และไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนักเรียนและแต่งตั้ง หัวหน้าหมวดกิจกรรมด้วยตนเองโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง
2. ครูผู้สอนกิจกรรมนักเรียนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียน ไม่เข้าใจ ในเรื่องกิจกรรมนักเรียนแต่มุ่งเน้นกิจกรรมวิชาการเพียงอย่างเดียว ไม่มีแนวความคิดและขาด ทักษะในการจัดกิจกรรมนักเรียน ไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนเพราะ เห็นว่าไม่สำคัญ จำนวนครูไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน
3. นักเรียนให้ความสำคัญกิจกรรมบางชนิดมากเกินไป กิจกรรมบางกิจกรรมไม่ได้รับความ สนใจจากนักเรียน นักเรียนที่เรียนเก่งสนใจเลือกแต่กิจกรรมทางวิชาการ นักเรียนไม่ กระตือรือร้นเนื่องจากไม่มีคะแนน และนักเรียนไม่รู้จักตนเองว่ามีความชอบ และมีความถนัดใน กิจกรรมอะไร
4. ไม่มีงบประมาณสนับสนุนในโครงการที่ได้รับการอนุมัติแล้ว หัวหน้าหมวดกิจกรรมต้อง ออกค่าใช้จ่ายส่วนตัวอยู่เสมอ ในกิจกรรมที่บริการชุมชน
5. ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ

6. ผู้ปกครองนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม และตัดสินใจให้นักเรียนเลือกแต่กิจกรรมทางวิชาการเท่านั้น

อโนชา วิถีธรรม (2544, หน้า 48) ได้รวบรวมปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนว่า เกิดจากการดำเนินงานไม่เป็นไปตามความคาดหวัง ซึ่งประกอบไปด้วยปัญหาทางด้านการวางแผน การดำเนินงานและการประเมินผลจากการจัดกิจกรรมนักเรียนนอกจากนี้ยังมีสาเหตุสืบเนื่องมาจาก ปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินใจ การประสานงานด้านเวลา วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ขาดงบประมาณ ความร่วมมือ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ การดำเนินงาน กิจกรรมนักเรียนบรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำราญ ชัยสวัสดิ์ (2545, หน้า 60) พบปัญหาในการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือ มาจากการขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์การสอนลูกเสือ เอกสารและคู่มือเกี่ยวกับการลูกเสือขาด งบประมาณสนับสนุนในกองลูกเสือ และพบว่าผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีวุฒิทางลูกเสือระดับต้น จะมี ปัญหาด้านการจัดตั้งกลุ่มกองลูกเสือและการแต่งตั้งผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ด้านการจัดทำ หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการบริหารงานปกครอง ด้านบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดอาคารสถานที่และเอกสาร และด้านความสัมพันธ์ กับชุมชน มากกว่าผู้บังคับบัญชาลูกเสือที่มีวุฒิทางลูกเสือระดับกลาง และระดับสูง อาจเป็นเพราะ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือระดับต้น บางคนยังไม่ผ่านการฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือ ขาดความชำนาญ ในการฝึกอบรมลูกเสือ ขาดคามศรัทธาต่อกิจการลูกเสือ

เศรษฐพงศ์ แก้วพิลา (2547, หน้า 32 - 33) ได้รวบรวมปัญหาของกิจกรรมนักเรียน ในโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ มีดังนี้

1. โรงเรียนไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และรูปแบบของการจัดกิจกรรมนักเรียน อย่างแท้จริงโดยจัดขึ้นตามที่เห็นโรงเรียนอื่นๆ จัด

2. ผู้บริหารขาดความเชื่อในความสามารถของนักเรียน เกี่ยวกับการวางแผนตัดสินใจและความรับผิดชอบ

3. ผู้บริหารไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของนักเรียนอย่างทั่วถึง

4. ปัญหาด้านการวางแผนขาดการวางแผนร่วมกันระหว่างครูอาจารย์กับนักเรียนทำให้เกิด ความสูญเปล่าและล้มเหลว เพราะไม่เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน

5. ครู อาจารย์ ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากลุ่มกิจกรรม ขาดความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์ จึงใช้วิธีลองผิดลองถูก นอกจากนี้อาจจะมุ่งชื่อเสียง เงินเดือน หรือเพื่อการค้า มากกว่า ที่จะมุ่งเพื่อความเจริญงอกงามของนักเรียน

6. องค์การหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามามีอิทธิพลต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ ต่อองค์การหรือหน่วยงานของตนเองมากเกินไป

7. ปัญหาด้านงบประมาณที่จะมาสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักเรียน ทำให้ขาดความคล่องตัว และเกิดอุปสรรคตามมาหลายประการ
8. การขาดอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน
9. เวลาไม่เพียงพอที่จะจัดกิจกรรมแต่ละครั้งให้สมบูรณ์
10. สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทที่จัดให้มีขึ้น

11. ขาดการประเมินผล ทำให้ไม่ทราบถึงผลดีหรือข้อบกพร่องของกิจกรรมที่จัดขึ้นในการจัดครั้งต่อไป ขาดข้อมูลในการจะนำมาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข

กอร์ดัน (Gorton, 1983, pp.416-418) ได้กล่าวถึงปัญหาใหญ่ๆ ในการจัดกิจกรรมไว้ 3 ประการ คือ

1. ปัญหาการขาดแคลนผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากิจกรรม ที่มีคุณภาพและสนใจ
2. ปัญหาที่นักเรียนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม กับนักเรียนอีกฝ่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไป

3. ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านการเงิน

สรุปได้ว่าปัญหาในการจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจ และกิจกรรมลูกเสือ มาจากครูผู้สอนกิจกรรมไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ขาดครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม ไม่มีแนวความคิดและขาดทักษะในการจัดกิจกรรม จำนวนครูไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน ครูผู้สอนไม่ตระหนักและเห็นคุณค่าของการจัดกิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจ และกิจกรรมลูกเสือ ผู้เรียนบางกลุ่มให้ความสนใจในกิจกรรมพัฒนาความถนัดและความสนใจ กับกิจกรรมลูกเสือน้อยกว่ากิจกรรมอื่นเนื่องจากกิจกรรม 2 ประเภทไม่มีคะแนน และยังมีปัญหาด้านความขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดกิจกรรม ความเหมาะสมของเวลา และสถานที่ในการจัดกิจกรรม เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ปาน เปื้องтилประรัตน์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาและคำนึงถึงความพร้อมในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณและสถานที่ ซึ่งหัวหน้าหมวดกิจกรรมและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวางแผนในการกำหนดกิจกรรมของโรงเรียนด้วย โรงเรียนเตรียมบุคลากรโดยการจัดเอกสารและกำหนดบทบาทของ

บุคลากรให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พร้อมทั้งงบประมาณสำหรับจัดหาสื่อและดำเนินงานต่าง ๆ จากเงินบำรุง การศึกษา สํารวจสถานที่และจัดตารางการใช้ให้เหมาะสมพร้อมทั้งส่งหัวหน้าหมวดกิจกรรมเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศ ใช้วิธีประเมินผลโดยการสังเกตจากการปฏิบัติ สอบถามความคิดเห็นและจากเอกสารสรุปรายงานที่ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้ากิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบ โรงเรียนประสบปัญหาที่บุคลากรมีชั่วโมงสอนมากไม่ค่อยเห็นความสำคัญและไม่ให้ความสนับสนุนการผลิตสื่อ และจัดกิจกรรมไม่สามารถจัดเวลาสำหรับการนิเทศได้อย่างเหมาะสมนักเรียนไม่รายงานผลการปฏิบัติกิจกรรมให้อาจารย์ทราบ และอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมส่งผลการประเมินไม่ตรงตามกำหนดเวลา

มุกดาวรรณ สังข์สุข (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าผู้ปกครองมีทัศนคติอยู่ในระดับดีในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ในทุกกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมรับน้องขึ้นดอย กิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมแห่เทียนเข้าพรรษา

จุไรรัตน์ จงอ่อน (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานกิจการลูกเสือโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารกิจการลูกเสือด้านวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายให้หัวหน้ากิจกรรมลูกเสือเป็นผู้รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริงตามหลักสูตรจัดกิจกรรมเดินทางไกลและอยู่ค่ายพักแรมแยกเป็นระดับชั้น ผู้บังคับบัญชาลูกเสือวางแผนเสนอผู้บริหารอนุมัติ และส่งเสริมให้ลูกเสือได้รับเครื่องหมายลูกเสือโลกและเครื่องหมายวิชาพิเศษ ปัญหาที่พบคือขาดบุคลากรที่มีความรู้ประสบการณ์และไม่มีผู้นิเทศติดตามการสอนลูกเสือด้านงบประมาณ ได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่แน่นอน ทำให้เกิดปัญหาขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือ ด้านปกครอง แบ่งการปกครองเป็นระดับชั้นและผู้นำ พิธีเข้าประจำกองเป็นผู้กำกับลูกเสือ ปัญหาที่พบคือบุคลากรขาดความชำนาญในพิธีการลูกเสือ ด้านบุคลากร จัดให้สอนในรายวิชาที่ชอบและถนัด ปัญหาที่พบคือครูไม่ชอบแต่งเครื่องแบบลูกเสือทำให้นักเรียนทำตาม ด้านอาคารสถานที่บางโรงเรียนไม่มีห้องจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ลูกเสือและไม่มีห้องเรียนที่แน่นอน ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีการเข้าร่วมงานกับชุมชนเพื่อรักษาประเพณีและวัฒนธรรมในวันสำคัญที่ทางราชการกำหนด

ศิริลักษณ์ วงษ์จันทร์หาญ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนวตามการรับรู้ของผู้บริหาร และครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนวตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา และเปรียบเทียบการรับรู้เรื่องดังกล่าวระหว่างผู้บริหารและครูแนะแนวเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนวพบว่าโดยภาพรวมแล้วผู้บริหารและครูแนะแนวรับรู้สภาพการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนทั้ง

10 ด้าน ได้แก่การวางแผน การจัดองค์การ การแต่งตั้งบุคลากร การดำเนินงาน การประเมินผล บริการการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตามผลว่าอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก แต่รับรู้เรื่องปัญหาการบริหารแนะแนวในโรงเรียน โดยภาพรวมแล้วพบว่า ผู้บริหารมีการรับรู้สภาพการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสูงกว่าครูแนะแนวทุกด้าน แต่ครูแนะแนวมีการรับรู้ปัญหาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนสูงกว่าผู้บริหารทุกด้านเช่นกัน

จินตนา รอดเรืองคุณ (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของผู้บริหารโรงเรียนนำร่อง และโรงเรียนเครือข่ายสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนนำร่อง และโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า การส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารโรงเรียนมี 4 ด้านคือ ด้านกำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติด้านการนิเทศและติดตาม ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน ด้านประเมินผลและรายงานใน ส่วนของการส่งเสริมกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมพัฒนาตามความถนัด ความสนใจ ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนทุกด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังศึกษาปัญหาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่ามีปัญหาจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ ปัญหาการขาดวิทยากรท้องถิ่น การขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรม ปัญหาการไม่มีเวลาพอเพียงในการดำเนินงาน ปัญหาผู้ปกครองไม่ตระหนักถึงประโยชน์ของกิจกรรม ปัญหาครูไม่ได้รับการอบรมเรื่องการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและปัญหาขาดตัวอย่างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เบญจมินทร์ ยิ้มมิ่ง (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานกิจการลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการลูกเสือในโรงเรียนมัศึกษามีการจัดตั้งกองลูกเสือครบทุกโรงเรียน การแบ่งหมู่หมู่ละ 6-8 คน มีหัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือมีการจัดทำ แผนการสอนรายภาค รายปี การสอนลูกเสือให้ได้รับเครื่องหมายวิชาพิเศษลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ เครื่องหมายลูกเสือโลก มีวิธีการประเมินผลโดยการเข้าร่วมกิจกรรมและภาคปฏิบัติ งบประมาณเกี่ยวกับกิจกรรมลูกเสือได้จากการเก็บค่าบำรุงลูกเสือและเงินที่เก็บจากการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละครั้ง มีการปกครองลูกเสือโดยแบ่งเป็นระดับชั้นการพัฒนาบุคลากรมีการส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาเข้ารับการอบรม โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องลูกเสืออยู่ร่วมกับห้องกิจกรรม ปัญหาที่พบคือขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการฝึกอบรม ขาดงบประมาณ

สนับสนุนกองลูกเสือ ครูผู้สอนไม่ชอบแต่งเครื่องแบบ โรงเรียนไม่มีห้องจัดเก็บวัสดุ-อุปกรณ์ของลูกเสือที่แน่นอน

พรหมมินทร์ สุมาลี (2546, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนและเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพการปฏิบัติงานและขนาดโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเป็น ผู้กำหนดนโยบายและแผนการจัดกิจกรรมโดยยึดหลักความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน ในการคัดเลือกครูที่ปรึกษากิจกรรมให้ครูทุกคนแจ้งความประสงค์ในแต่ละกิจกรรม การจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนแจ้งให้ทราบในที่ประชุมมีการเตรียมความพร้อมโดยให้ครูศึกษาจากเอกสารคู่มือการดำเนินงาน จัดให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมตามความสนใจของครู หัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้สำรวจข้อมูลความต้องการของนักเรียน จัดให้ตามความสมัครใจของนักเรียนโดยจำกัดจำนวน และเป็นผู้เฝ้าตรวจการจัดกิจกรรมนักเรียนภายในโรงเรียน ด้านงบประมาณใช้เงินบำรุงการศึกษาศาสนาที่สำหรับการดำเนินงานจัดกิจกรรมนักเรียน ใช้บริเวณพื้นที่ต่างๆ ของโรงเรียน โรงเรียนประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยใช้แบบประเมินให้ครูที่ปรึกษาแต่ละกิจกรรมเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผลรายงานสรุปผลการดำเนินงาน และนำผลการประเมินกิจกรรมนักเรียนไปใช้ในด้านวางแผนการจัดกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

ดาริน สุทธิสะอาด (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบได้แก่ ผู้ปกครอง และชุมชนไม่มีส่วนร่วม ขาดการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญแนะแนว กิจกรรมไม่หลากหลาย ด้านการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดบุคลากร ขาดงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม ขาดแหล่งเรียนรู้ และครูได้รับการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถน้อยและไม่ต่อเนื่อง ด้านการประเมินผลและรายงาน กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมพัฒนาตามความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน ไม่นำผลการประเมินไปใช้พัฒนาบุคลากรด้านการประเมินผล การประเมินผลตามสภาพจริงไม่ต่อเนื่อง

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

เชียนหยาน (Chuenyane, 1983, abstract) ได้ศึกษาโดยการสำรวจความต้องการแนะแนวอาชีพของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในแอฟริกาใต้ จำนวน 600 คน และการสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับโครงการแนะแนวในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามแบบปลายเปิด 60 ข้อเกี่ยวกับความต้องการบริการแนะแนวและได้สัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่เกี่ยวกับสภาพการณ์ของบริการแนะแนวในโรงเรียนของผู้บริหารเหล่านั้น ผลการศึกษาพบว่านักเรียนต้องการแนะแนวอาชีพ 16 ประเภท และนักเรียนมีความรู้สึกว่าความต้องการของเขาไม่ได้รับการตอบสนอง ประมาณ 60 % ของนักเรียนทั้งหมดได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการแนะแนวอาชีพ และการหางานทำเพิ่มเติมจากเดิมที่มีอยู่ นอกจากนี้ยังต้องการที่จะเข้าใจถึงโครงการแนะแนวที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับอาชีพ การค้นหาอาชีพ การวางแผนความสัมพันธ์ของงานกับบุคลิกภาพ ค่านิยมที่กระจางชัด การเลือกเรียนวิชาต่างๆ และทักษะในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และผู้วิจัยยังได้เสนอแนะให้มีการจัดตั้งศูนย์รวบรวมข้อมูลขึ้นในโรงเรียนอีกด้วย

กอร์ดตัน (Gorton, 1983, abstract) ได้วิจัยปัญหาสำคัญในการจัดกิจกรรมนักเรียนมีอยู่ 3 ประการด้วยกันคือ 1) ปัญหาการขาดแคลนผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากิจกรรมที่นักเรียนสนใจและมีคุณภาพ เพราะครูส่วนใหญ่เข้ามาสอนในโรงเรียนมักจะขาดความรู้ในเรื่องนี้ และไม่เคยสนใจมาก่อน นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาอยู่ว่าผู้ที่มีความสามารถหรือแม้แต่ครูธรรมดาเองก็ไม่สนใจที่จะทำงานนี้เพราะต้องเสียเวลามาก และงานก็หนักกว่าคนอื่นโดยที่มักจะไม่มีผลตอบแทนอย่างเหมาะสมทั้งในด้านการเงินความดีความชอบหรือเกียรติยศชื่อเสียงหรือแม้แต่ความเห็นอกเห็นใจจากครูคนอื่น ๆ และโดยเฉพาะจากฝ่ายบริหาร 2) ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนโรงเรียนหลายแห่งมีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อย ส่วนใหญ่จะจะไม่ยอมเข้าร่วม ทางครูที่ปรึกษาและโรงเรียนมักจะกล่าวอ้างว่านักเรียนไม่สนใจโดยไม่เคยหาสาเหตุจำ เป็นเพราะอะไรที่จริงการที่นักเรียนไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมนั้นมีสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่รู้ว่าโรงเรียนจัดกิจกรรม ไม่รู้ตารางกิจกรรมที่แน่นอน การจัดตารางกิจกรรมไม่เหมาะสม นักเรียนไม่สามารถเข้าร่วมด้วยได้บางกิจกรรมเพราะกิจกรรมนั้นๆ ไม่น่าสนใจ กิจกรรมที่จัดมีจำนวนจำกัดเกินไป บางกิจกรรมกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมไว้สูงหรือเข้มเกินไป ขาดความเข้าใจในคุณค่าที่จะได้รับการเข้าร่วมกิจกรรม ครูที่ปรึกษามีหน้าที่หน้าเบื้อหน้าไม่กระตือรือร้น แต่ในทางกลับกันกิจกรรมบางชนิดมีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไป อาจจะ มี 2 แบบ คือ แบบที่หนึ่งมีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมหลายชนิดมากเกินไป กับนักเรียนได้รับเป็นหัวหน้ากิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ 2 - 3 อย่าง และทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างให้กับกิจกรรมมากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาเรียนวิชาอื่นๆ 3) ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านการเงิน ซึ่งมักจะพบอยู่เสมอว่าแม้ว่าโรงเรียนจะเห็นว่ากิจกรรมนักเรียนมีความสำคัญในการให้ประสบการณ์แก่นักเรียน แต่ถ้าเมื่อใดปัญหาการเงินขาดแคลนผู้บริหาร ก็จะตัดกิจกรรมนั้นๆ ออกไปก่อน

เสมอ เพราะคิดว่าเป็นงานนอกหลักสูตร ซึ่งมีความสำคัญน้อย ปัญหาต่อมาคือ ปัจจุบันราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ มีราคาสูงขึ้นในขณะที่เดียวกันค่าของเงินก็ลดลง ทำให้งบประมาณด้านกิจกรรมนักเรียนขาดแคลนอยู่เสมอ

เอเลน (Ellen, 1994, p. 25) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างในโรงเรียน พบว่าที่ปรึกษาโรงเรียนสามารถแก้ปัญหาภาวะแวดล้อมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ โดยวิธีการปรับโครงสร้างให้ทันสมัย สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาความรู้และจิตใจ โดยขณะที่ปรึกษาให้การประสานงาน มี 4 ประการ คือ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่เน้นความสำคัญของวิชาชีพพื้นฐานปลูกฝังลักษณะนิสัยและควมมีชีวิตที่สมบูรณ์ การศึกษาที่ยึดมั่นอยู่กับระบบศูนย์รวมอำนาจในส่วนกลาง และการศึกษาที่เน้นระบบการสอบคัดเลือกและการสอบแข่งขัน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ในการเรียนการสอนปัจจุบันไม่ได้มุ่งเน้นแต่ให้ผู้เรียนมีความเก่งแต่วิชาการอย่างเดียว แต่ยังต้องให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตในสังคมอีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อให้เกิดผลตามที่หลักสูตร และสังคมประเทศชาติต้องการจากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศสรุปได้ว่างานวิจัยที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนในบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างกันออกไป แต่ผลที่ปรากฏอยู่ในทิศทางเดียวกันคือ ผู้บริหารยังเป็นผู้กำหนดนโยบายการจัดกิจกรรมนักเรียน ครูทุกคนเป็นครูที่ปรึกษากิจกรรม นักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความต้องการ ความสนใจได้ในขอบเขตที่จำกัด การจัดอาคารสถานที่ และเงินบำรุงการศึกษาสนับสนุนการจัดกิจกรรมเป็นไปตามสภาพความพร้อมของโรงเรียน การส่งเสริมอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถ ไม่สามารถบริหารจัดการได้ทั่วถึง การจัดกิจกรรมแนะแนว งานที่ควรจัดดำเนินการคือ การให้บริการคำปรึกษาแก่นักเรียน และการให้ข้อมูลสารสนเทศแนะแนวด้านการศึกษา การพัฒนาดตนเอง การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาบุคลิกภาพ ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข การประเมินผลการจัดกิจกรรมใช้วิธีประเมินผลโดยการสังเกต การปฏิบัติงานให้ครูที่ปรึกษารายงานสรุปผล ด้านปัญหาพบในลักษณะคล้ายกันคือ นักเรียนไม่เห็นความสำคัญ และไม่ให้ความร่วมมือ ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินงาน และขาดทักษะในการดำเนินกิจกรรม ขาดวิทยากรท้องถิ่นที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน บุคลากร และงบประมาณสนับสนุนมีไม่เพียงพอ และผู้ปกครองยังไม่เห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรม